

Ole Gjems-Onstad
Sanaz Ormaz Ferdowsi
Benn Folkvord
Eivind Furuseth

NORSK BEDRIFTS- SKATTERETT

---

9. utgave

*Ole Gjems-Onstad
Sanaz Ormaz Ferdowsi
Benn Folkvord
Eivind Furuseth*

Norsk bedriftsskatterett

9 utgave

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2015
9. utgave, 1. opplag 2015

ISBN 978-82-05-48250-0

Omslagsdesign: Gyldendal Juridisk

Sats: Laboremus Oslo AS

Brødtekst: Times Lt Std 11/13

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Juridisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.gyldendal.no/juridisk
juridisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Forord til 9 utgave

Norsk bedriftsskatterett, som nå foreligger i niende utgave, er en relativt fullstendig fremstilling av bedriftsbeskatningen til bruk for praktikere og videregående studenter.

Det er en ære å få den tillit det er å revidere Norsk bedriftskatterett. På den annen sider er det en enorm oppgave. At Ole Gjems-Onstad i tidligere utgaver alene har skrevet og oppdatert boken er imponerende.

Det er foretatt flere grep for å samstemme boken med grunnleggende utviklingslinjer i skatteretten. Internasjonale dimensjoner ved beskatningen har blitt mer og mer sentralt. Man kan ikke lenger først lære nasjonal skatterett for så å begynne på internasjonal skatterett. Grenseoverskridende problemstillinger er der hele tiden som et bakgrunnsteppe.

Kapittelet om arveavgift er tatt ut ettersom arveavgiften er opphevet. Det er skrevet et nytt kapittel om de nye reglene om skattemessig kontinuitet ved arv og gave. De nye og praktisk viktige reglene om avskåret rentefradrag mellom nærstående behandles også inngående i et nytt kapittel.

Skatterett er et av de rettsområdene som er under konstant utvikling både nasjonalt og internasjonalt. Det er blant annet en pågående skattereform i Norge (NOU 2014: 13) og en ny skatteforvaltningslov er på vei (Finansdepartementets høringsnotat av 21 november 2014 (saksnr 12/767)). Internasjonalt er det særlig OECDs BEPS-arbeid som har fått mye oppmerksomhet. Den løpende utviklingen både nasjonalt og internasjonalt er kommentert i de kapitler de naturlig hører hjemme.

Ut fra omfang og detaljeringsgrad er *Norsk bedriftsskatterett* ingen innføringsbok. Den som allerede kan litt skatterett, og ønsker å fordype seg i delområder, bør orientere seg om bokens hoveddeler ut fra den kortfattede innholdsoversikten.

Norsk bedriftsskatterett analyserer ikke bare gjeldende rett. I avsnitt markert med en hake fremheves hovedpoenger og praktiske tips. Et omvendt spørsmålstegn før et avsnitt varsler kritiske synspunkter og endringsforslag. Boken er tidvis mer kritisk enn vanlig for rettsdogmatiske fremstillinger. Men forfatterne har etterstrebet at gjeldende rett ikke farges av personlige holdninger til reglene.

Det er gjort en del formelle endringer. En del kildehenvisninger er satt i fotnoter, det gir forhåpentligvis en mer lettles tekstu. Detaljstoff, utpreget tekniske poenger, en del talleksempler og historiske fremstillinger av regelendringer er satt som kompressavsnitt med strek i margen. Dette stoffet kan leseren hoppe over uten å miste hovedpoengene i fremstillingen. En ramme rundt et avsnitt markerer også at det dreier seg om utfyllende eller supplerende momenter.

Vi har mottatt en rekke gode innspill fra kollegaer. Størst takk går likevel til Ole Gjems-Onstad som gjennom mange år har gitt inspirasjon og gode råd.

Boken er forsøkt ført à jour med lovvedtak, forskrifter vedtatt og publisert praksis per 20 juni 2015.

Ferdowsi er hovedansvarlig for kapittel 4–8, 11–13, 15 og 26–29.

Folkvord er hovedansvarlig for kapittel 1–3, 16–24, 30–33 og 37–38.

Furuseth er hovedansvarlig for kapittel 9, 10, 14, 25, 34–36 og 39–42.

Det kan forekomme feil, unøyaktigheter mv. Eventuelle kommentarer kan gjerne sendes til: sanaz.o.ferdowsi@bi.no, benn.folkvord@uis.no eller eivind.furuseth@bi.no.

Stavanger og Oslo 20 juni 2015

Sanaz Ormaz Ferdowsi   Benn Folkvord   Eivind Furuseth

Innholdsoversikt

Forkortelser	45
Del I Innledning	49
Kapittel 1 Et lite land i en stor verden – internasjonalt endringspress	51
Kapittel 2 Rettskilder og metode	64
Del II Skattepliktig inntekt og formue	85
Kapittel 3 Skatte- og finansregnskapet	87
Kapittel 4 Varesalg	99
Kapittel 5 Fordringer	111
Kapittel 6 Utgiftsføring og aktivering – påkostning og vedlikehold	125
Kapittel 7 Avskrivninger og gevinst- og tapskonto	151
Kapittel 8 Uttak	222
Kapittel 9 Finansielle instrumenter	239
Kapittel 10 Valuta	269
Kapittel 11 Underskudd, gjeldsforfølgning og konkurs	287
Kapittel 12 Representasjon	311
Kapittel 13 Formuesskatt	323
Kapittel 14 Skattefrie institusjoner	353
Kapittel 15 Arbeidsgiveravgift, utgiftsgodtgjørelser og naturalytelser	388
Del III Selskaps- og foretaksbeskatning	461
Kapittel 16 Selskapsbeskatning – innledning	463
Kapittel 17 Aksjeutbytte	478
Kapittel 18 Aksjonærmodellen	536
Kapittel 19 Konsernbidrag	552
Kapittel 20 Konserninterne overføringer	581
Kapittel 21 Avskåret rentefradrag	597
Kapittel 22 Aksjegevinstbeskatning – generelt	631
Kapittel 23 Gevinstberegning – inngangsverdi og utgangsverdi	639
Kapittel 24 Fritaksmetoden	656
Kapittel 25 Samvirkeforetaksbeskatning	673
Kapittel 26 Deltagerligning og deltagermodell	692
Kapittel 27 Deltagermodellen	728
Kapittel 28 Indre selskaper og stille deltagere	749

Kapittel 29 Fretaksmodellen.....	769
Kapittel 30 Endring eierform	801
Kapittel 31 Fusjon og fusjon	832
Kapittel 32 Arv	901
Kapittel 33 Skatteposisjoner ved arv og gave.....	914
Del IV Internasjonal skatterett.....	925
Kapittel 34 Bosted og dobbeltbeskatning	927
Kapittel 35 Inntektstyper	1003
Kapittel 36 Internprising, interessefellesskap og armelengdeprinsipp.....	1023
Kapittel 37 Omgåelse, gjennomskjæring og til sidesettelse	1052
Kapittel 38 Aktuelle omgåelsesspørsmål	1087
Del V Ligningsforvaltningsrett og skattebetaling.....	1103
Kapittel 39 Ligningsforvaltningsrett	1105
Kapittel 40 Sanksjoner	1156
Kapittel 41 Skattebetaling	1215
Kapittel 42 Skattested og ligningssted.....	1230
Litteratur	1235
Dommer.....	1247
Stikkord	1258

Innholdsfortegnelse

Forkortelser	45
Del I Innledning	49
Kapittel 1	
Et lite land i en stor verden – internasjonalt endringspress	51
1.1 Tapping av norsk overskudd	51
1.2 Mer robust merverdiavgiftsrett	52
1.2.1 Dell-dommen – kamp om skattesmuler.....	52
1.2.2 Immaterielle verdier	53
1.3 Samspill mellom forskjellige regelsett	54
1.3.1 Intensjon vs virkelighet	54
1.3.2 Begrensninger av skattelovgiverens selvråderett.....	54
1.4 Skattetilpasning = skattelettelse?	55
1.5 Høy endringstakt	56
1.6 Pedagogisk tilnærming: Håndbok og videregående lærebok	57
1.7 Disposition	57
1.8 Kritisk bedriftsskatterett	59
1.9 Alminnelig inntekt og personinntekt	62
Kapittel 2	
Rettskilder og metode	64
2.1 Uavklart og i bevegelse	64
2.2 Høyesteretts rettskildelære	64
2.3 Legalitetsprinsipp og lovgivning	67
2.4 Forarbeider som subsidiær lovgivning	69
2.5 Retspraksis – tung, men ikke like bindende?.....	70
2.6 Ligningspraksis og uttalelser fra skattemyndighetene	71
2.6.1 Fast og varig ligningspraksis	71
2.6.2 Enkeltstående uttalelser	73
2.6.3 Lite forutberegnelig	74
2.6.4 Praksis vs unnlatt beskatning	75
2.7 Lignings-ABC	75
2.7.1 Nytte vs relevans og vekt	75
2.7.2 Begrenset vekt i Høyesterett	76
2.7.3 Instruks til Skatteetaten, ikke nemnder	77
2.7.4 The winner is: Skatteetatens håndbøker?	79

2.8	Reelle hensyn	79
2.9	Utenlandske dommer	80
2.10	Juridisk teori – faglitteratur	80
2.11	Privatrettslige begreper i skatteretten	81
2.12	Elektroniske databaser og søkeverktøy	82
Del II Skattepliktig inntekt og formue		85
Kapittel 3		
Skatte- og finansregnskapet		87
3.1	Atskillelse finans- og skatteregnskapet	87
3.1.1	Markert skille i Norge	87
3.1.2	Skatterett: Innvinning vs tidfesting	88
3.2	Opphevelse av regnskapsprinsippet	89
3.2.1	Tidfesting: Fra regnskapsprinsipp til realisasjonsprinsipp	89
3.2.2	Realisasjonsprinsippet	90
3.2.3	Kostnader	92
3.2.4	Hjemfallskrav	93
3.2.5	Erstatningskrav	93
3.3	Periodiserte kostnader	94
3.4	Betaling til tredjemann og kontraktsforpliktelser	94
3.5	Regnskap og bokføring – utgangspunkt for beskatning	95
3.6	Lovlighetsskravet	95
3.7	Argументer fra regnskapsretten	97
Kapittel 4		
Varesalg		99
4.1	Varesalgsoppgjør	99
4.2	Brutto salgsinntekter	100
4.2.1	Regnskapsprinsippet	100
4.2.2	Omdisponering av omsetningsgjenstand	100
4.2.3	Uttak	102
4.3	Tjenesteytelse og tilvirkningskontrakter	102
4.3.1	Ordinær tjenesteytelse	102
4.3.2	Utsatt inntektsføring ved resultatansvar	103
4.3.3	Tilvirkningskontrakter	104
4.4	Vareforbruk	105
4.4.1	Differansevurdering	105
4.4.2	Handelsbedrifter – historisk kost	106
4.4.3	Produksjonsbedrifter – tilvirkningsverdi	108
4.4.4	Unntagelser	109
4.4.5	FIFU-prinsippet	110

Kapittel 5	
Fordringer	111
5.1 Gevinst på fordringer	111
5.2 Realisert tap på fordring: Krav til nærings- og inntektstilknytning – forholdet til aksjetap	111
5.3 Forholdet til fritaksmetoden	113
5.4 Annet tap	114
5.5 Mer om tilknytningskravet	116
5.5.1 Vertikal og horisontal integrasjon	116
5.5.2 Fordring etter omdannelse	118
5.5.3 Fordring som skyldes skattepliktig inntekt	118
5.6 Endelig konstatert tap	118
5.6.1 Forskriftsbestemte vilkår	118
5.6.2 Konsernforhold – Norse-dommen	119
5.6.3 Særlig om ettergivelse i konsernforhold	121
5.7 Tapets størrelse	121
5.8 Urealisert tap	122
5.8.1 Begrenset nedskrivningsrett	122
5.8.2 Kundefordringer	122
5.8.3 Historiske erfaringer	123
5.8.4 2 %-regel for ny virksomhet	123
5.8.5 Tilbakeføring	124
5.8.6 Finansieringsvirksomhet	124
Kapittel 6	
Utgiftsføring og aktivering – påkostning og vedlikehold	125
6.1 Aktiveringsplikt og aktiveringssrett	125
6.2 Forsknings- og utviklingskostnader – inntekts- og skattefradrag – sktl § 6-25 vs § 6-10	126
6.2.1 Inntektsfradrag og skattefradrag	126
6.2.2 Prosjektkostnader	126
6.2.3 FoU-kostnader tilknyttet varer	127
6.2.4 Utv 2005 s 833: Smalt område for aktiveringsplikten	127
6.2.5 Andre FoU-kostnader – tredeling?	129
6.2.6 FoU-kostnader som inngår i fysiske driftsmidler	130
6.2.7 Skattefradrag for FoU-kostnader	130
6.3 Vedlikeholdsutgifter	133
6.3.1 Fradragsrett for vedlikeholdet, ikke slitasjen	133
6.3.2 Reelt vedlikeholdsbehov	134
6.3.3 Fysiske objekter	135
6.3.4 Kjøperens vedlikeholdskostnader	135
6.3.5 Fysisk/teknisk relativ standardforbedring	136
6.3.6 Merutgiftssynspunktet – fradrag for tenkt vedlikehold	137
6.3.7 Vedlikehold vs nyanskaffelse	138
6.3.8 Tekniske installasjoner	140
6.3.9 Ikke verdikriterium – endringsarbeider og leieboertilpasninger	140
6.3.10 Fradrag for tidligere eieres slitasje mv	141
6.3.11 Valgfri aktivering	142

6.3.12	Programvare	142
6.3.13	Reduksjon for avskrivninger?	145
6.4	Prosessutgifter	145
6.4.1	Alminnelig utgangspunkt: Fradragsberettiget	145
6.4.2	Innbyrdes uavhengige formål	147
6.4.3	Klage- og rettssaker om skatt	147
6.5	Finansieringsutgifter	150
 Kapittel 7		
Avskrivninger og gevinst- og tapskonto		151
7.1	Årets resultat	151
7.2	Avskrivningsmetoder	151
7.3	Aktiveringsplikt	152
7.3.1	Kumulative krav	152
7.3.2	Betydelighetskravet	152
7.3.3	Varighet	160
7.3.4	Varelager, returemballasje, demonstrasjonsmodeller og reservedeler	161
7.4	Aktiveringsrett	162
7.5	Finansobjekter	162
7.6	Immaterielle eiendeler	163
7.6.1	Restkategori – terskelvirkninger og avgrensningsproblemer	163
7.6.2	Avgrensning av goodwill	168
7.6.3	Tidsbegrensete immaterielle eiendeler: Åpenbart verdifall	172
7.6.4	Tidsbegrensete immaterielle eiendeler	173
7.7	Fysiske objekter og goodwill	174
7.7.1	Kravet til eiendomsrett	174
7.7.2	Økonomisk risiko	176
7.7.3	Verdiforringelse ved slit og elde	183
7.8	Ikke-avskrivbare objekter	184
7.8.1	Rettspraksis	184
7.8.2	Grunnstykker	184
7.8.3	Bolighus	187
7.8.4	Arbeider- og funksjonærboliger	190
7.8.5	Kombinerte bygg	193
7.8.6	Seksjonering	194
7.8.7	Kunst og antikviteter	195
7.8.8	Antikviteter og boksamlinger	196
7.9	Saldosystemet	196
7.9.1	Ti saldogrupper	196
7.9.2	Avskrivning gruppevis og individuelt	197
7.9.3	Avgrensning av avskrivningsgruppene	199
7.9.4	Særlig om forretningsbygg	202
7.9.5	Faste installasjoner og anlegg	204
7.10	Avskrivningssatser	207
7.10.1	«Realistiske» satser	207
7.10.2	2 % til 30 %	208
7.10.3	Forhøyede avskrivninger – distrikter og kort levetid	209
7.10.4	Vindkraftverk	210

7.11	Avskrivningsgrunnlag	210
7.11.1	Ettårskonvensjon	210
7.11.2	Levering	211
7.11.3	Vedlikehold og påkostninger	211
7.11.4	Særlige ervervsmåter	211
7.11.5	Restsaldo	213
7.12	Gevinst- og tapsbeskatning	214
7.12.1	Valg mellom direkte eller utsatt inntektsføring	214
7.12.2	Tilbakeføring av tilskudd til bygdeutvikling og investering i distrikten	216
7.12.3	Ikke direkte tapsfradrag	216
7.12.4	Direkte reduksjon av saldo	217
7.12.5	Gevinst- og tapskonto	218
7.13	Avslutning ved død og likvidasjon	220

Kapittel 8

Uttak	222	
8.1	Differanseoppgjør for eier	222
8.2	Avgrensning mot uttakslignende situasjoner	225
8.2.1	Den generelle virksomhetsregel – sktl § 5-1	225
8.2.2	Flytting ut av Norge, tilvirkning mv	226
8.2.3	Fullt vederlag og gavesalg	227
8.3	Uttak fra enkeltpersonforetak og sameier – fratrukket kostpris	228
8.3.1	Mer generell uttaksskatteplikt for selskaper	228
8.3.2	«[T]il fradrag ved ligningen»	229
8.3.3	Privat bruk	230
8.4	Generelle vilkår for uttaksskatteplikt	231
8.4.1	Ikke begrenset av objekt	231
8.4.2	Gaveoverføring	231
8.4.3	Til egen bruk – særlig om AS/ASA	232
8.4.4	Kondemnering	234
8.4.5	Overføring til ektefelle og samboere	234
8.5	Skattefrihet for uttak	235
8.5.1	Omdannelser	235
8.5.2	Generasjonsskifte	236

Kapittel 9

Finansielle instrumenter	239	
9.1	Oversikt	239
9.1.1	Avansert «teknikk» – store beløp	239
9.1.2	Risikoreduksjon	239
9.1.3	Disposition og litteratur	240
9.2	Ikke-finansielle opsjoner og andre derivater	241
9.2.1	Skiller etter selvstendig formuesobjekt	241
9.2.2	Separat beskatning	242
9.2.3	Integritt beskatning	243
9.3	Renteswap og valutaswap	244
9.3.1	Swapavtaler	244

9.3.2	Renteswaper	244
9.3.3	Valutaswaper	245
9.4	Mengdegjeldsbrev og indeksobligasjoner	246
9.4.1	Avgrensning av mengdegjeldsbrev	246
9.4.2	Mengdegjeldsbrev	247
9.4.3	Indeksobligasjoner – asymmetrisk beskatning	248
9.5	Finansielle opsjoner	249
9.5.1	I og utenfor næringsvirksomhet	249
9.5.2	Kjøps- og salgsopsjoner	249
9.5.3	Selvstendig formuesobjekt	250
9.5.4	Forholdet til fritaksmetoden	250
9.5.5	Kjøpsopsjon – innehaver	251
9.5.6	Kjøpsopsjon – utsteder	253
9.5.7	Salgsopsjon	254
9.6	Aksjer til ansatte	254
9.6.1	Skattepliktig naturalytelse – personinntekt	254
9.6.2	Betinget underkurs – tilbakebetalingsplikt	254
9.6.3	Garantert gevinst	256
9.6.4	Verdsettelsesnorm	257
9.6.5	Verdsettelsestidspunkt	258
9.6.6	20 % og kr 1500 skattefritt	259
9.7	Opsjoner til ansatte	259
9.7.1	Politiske svingninger	259
9.7.2	Innløsning avgjør	262
9.7.3	Børsnoterte opsjoner	263
9.7.4	Fordeling av gevinst over oppnjeningstiden	263
9.7.5	I arbeidsforhold	263
9.7.6	Bonuslønnsavtaler knyttet til aksjekurs	264
9.7.7	Overføringer til nærtstående	264
9.7.8	Utsatt avlønning	265
 Kapittel 10		
Valuta	.....	269
10.1	Delvis lovregulert	269
10.2	Hovedprinsipper	270
10.2.1	Transaksjonsbasert omregningsplikt	270
10.2.2	Sammenslåings-/integrasjonsprinsippet	272
10.2.3	Omregning ved periodisering/tidfesting	275
10.2.4	Hver transaksjon for seg	276
10.3	Omregningsdifferanser	279
10.4	Varer, tjenester og driftsmidler	280
10.4.1	Import og eksport – leveringstidspunktet	280
10.4.2	Leasing	281
10.5	Fordringer og gjeld – kortsiktige poster	281
10.6	Fordringer og gjeld – langsiktige poster	282
10.6.1	Særlige skatteregler	282
10.6.2	Netto urealisert tap vs netto urealisert gevinst	282
10.6.3	Særregler om aktivering av urealisert valutatap	286

Kapittel 11

Underskudd, gjeldsforfølging og konkurs	287
11.1 Underskudd: Mer nøytrale og symmetriske regler fra 2006	287
11.1.1 Samme problemfelt	287
11.1.2 Terminologi og skatteverdi – nominalistisk prinsipp	287
11.1.3 Del av andre regler	288
11.1.4 Opphevelse av ti års foreldelse og bortfall ved opphør av næring	288
11.2 Overføring av underskudd – generelt samordningsprinsipp	289
11.3 Fremføring av underskudd	290
11.3.1 Eldste underskudd først	290
11.3.2 Arv og gave	291
11.3.3 Ubrukt fremføringsadgang bortfaller	291
11.4 Tilbakeføring av underskudd	291
11.5 Gjeldsforfølging og konkurs – omfattende og stabilt tema	293
11.6 Atskilte skattesubjekter	293
11.6.1 Konkursbo og konkursdebitor	293
11.6.2 Insolvente døds- og administrasjonsboer	293
11.7 Konkursdebitors skatteplikt	294
11.7.1 Inntekt som går inn i boet	294
11.7.2 Lønn og underholdsbidrag til konkursdebitor	294
11.7.3 Konkursdebitors underskudd	295
11.7.4 Tomme positive saldoer og negativ gevinst- og tapskonto	296
11.8 Konkursboets skatteplikt	297
11.8.1 Begrenset skatteplikt	297
11.8.2 Ikke konkursåpning ut fra latent skatt	298
11.8.3 Når inntrer konkursboets skatteplikt?	299
11.8.4 Boets oppskrivningsrett	300
11.8.5 Fastsettelse av boets overskudd	301
11.8.6 Underskudd	301
11.9 Foreldelse, preklusjon, gjeldsettergivelse og akkord	301
11.9.1 Foreldelse	301
11.9.2 Preklusjon	302
11.9.3 Ettergivelse	302

Kapittel 12

Representasjon	311
12.1 Fradragsforbud selv om kostnaden er til inntekts ervervelse	311
12.2 Avgrensning representasjonsutgift – tilknytningskravet	311
12.3 Smitteeffekt	313
12.4 Representasjonsobjekter – forholdsmessig fordeling	314
12.5 Pressemøter og profilering	315
12.6 Enkel bespisning: kr 431-regelen	315
12.7 Demonstrasjoner, reklamegenstander mv	316
12.8 Gaver og sponsorutgifter	317
12.9 Skatteplikt for mottager – «smøreturer» mv	320
12.9.1 Skatteplikt – ikke fradragsrett	320
12.9.2 Forretningsforbindelser	320
12.9.3 Ansatte	321
12.10 Bestikkelsjer og smøring	321

Kapittel 13	
Formuesskatt	323
13.1 Omdiskutert.....	323
13.1.1 Utenfor Skattereformen 1992 og Skattereformen 2004–2006	323
13.1.2 Små bunnbeløp og tidlig topp marginalskatt.....	324
13.1.3 Ikke grunnlovsstridig konfiskasjon	325
13.1.4 Småsparerne	325
13.2 Skattyterne.....	326
13.2.1 1 januar avgjør.....	326
13.2.2 Selskaper og sammenslutninger	327
13.2.3 Begrenset formuesskattiplikt for utlendinger	327
13.3 Formuesobjektene	328
13.3.1 Mange unntagelser.....	328
13.3.2 Fast eiendom: boligeiendom	328
13.3.3 Næringseiendom	331
13.3.4 Fast eiendom i utlandet	333
13.3.5 Skog.....	333
13.3.6 Skip, borefartøy, boligrigger, fiskefartøy og taubåter	334
13.3.7 Buskap og varelager i jordbruk og skogbruk.....	334
13.3.8 Driftsløsøre	334
13.3.9 Varelager og kundefordringer	335
13.3.10 Pantobligasjoner, gjeldsbrev og muntlige fordringer	335
13.4 Børsnoterte verdipapirer	335
13.4.1 Kjøperkurs ved årsskiftet.....	335
13.4.2 Aksjer og grunnfondsbevis	336
13.4.3 Tegningsrettigheter, konvertible obligasjoner og warrants	336
13.5 Ikke-børsnoterte aksjer	336
13.5.1 Ligningsverdi selskapets eiendeler	336
13.5.2 Tidsforskyving.....	338
13.5.3 Forskriftsbestemmelser om ikke-børsnoterte aksjer	339
13.5.4 Aksjer i andre selskaper – samtidig verdsettelse.....	340
13.5.5 Fordeling etter pålydende	340
13.5.6 Klage	341
13.5.7 Utlandske selskaper.....	341
13.6 Betingede rettigheter og forpliktelser	341
13.7 Uoppfylte, gjensidig bebyrdende kontrakter.....	342
13.8 Begrensede rettigheter – bruksrettigheter til fast eiendom	342
13.9 Periodiske ytelser	344
13.9.1 Pensjonsunntagelsen	344
13.9.2 Livrenter	345
13.9.3 Livsforsikring/kapitalforsikring	345
13.9.4 Terminbetaling av kjøpesum	346
13.9.5 Forfalte periodiske ytelser	346
13.10 Lønn, renter og utbytte	346
13.11 Skatteforpliktelser og skatteposisjoner	347
13.12 Immaterielle verdier	348
13.12.1 Paradoksal unntagelse i moderne IKT-verden	348
13.12.2 Gi opp eller indirekte verdsettelse	349

13.13	Inntekts- eller bruksnyter.....	350
13.14	NOU 2003: 9: 70 % verdsettelsesrabatt	351
13.15	NOU 2014: 13 – videreføring av formuesskatten	351
 Kapittel 14		
	Skattefrie institusjoner	353
14.1	Tradisjonell fritagelse i norsk skatterett	353
14.1.1	Personlige standsprivilegier	353
14.1.2	Fysiske personers allmennyttige virksomhet	353
14.1.3	Juridiske personers allmennyttige virksomhet	353
14.1.4	Private institusjoner	354
14.1.5	Aksjeinntekter – Skattereformen 2004–2006 og fritaksmetoden	354
14.2	Vernebestemmelsen i § 2-32	356
14.2.1	Hovedregelen i sktl § 2-32.....	356
14.2.2	Ikke samstemte fritagelsesregler	356
14.2.3	Ikke streng fortolkning	356
14.2.4	Alle juridiske personer med selvstendig skatteplikt	357
14.2.5	Ikke utdelingsforbud	358
14.2.6	Deltagerlignede selskaper	359
14.2.7	Utenlandske institusjoner	360
14.3	Ikke erverv til formål	361
14.3.1	Omfattende rettspraksis.....	361
14.3.2	Uavklart formålsbegrep	361
14.3.3	Vedtekter vs faktisk virksomhet	361
14.3.4	Tjenlig middel til erverv	362
14.3.5	Ervervsbegrepet og overskudd	362
14.3.6	Andres erverv	363
14.3.7	Samtlige aktiviteter og datterselskaper – hovedformålet	366
14.3.8	Forretningsmessige/kommersielle vs ervervsmessige aktiviteter	367
14.3.9	Omfang og profesjonalitet – konkurransevridning	368
14.3.10	Ikke krav til «godt» formål	368
14.3.11	Ikke krav til symmetri	369
14.3.12	Helhetsvurdering	369
14.4	Begrenset skatteplikt	370
14.4.1	Skattefrihetens grense	370
14.4.2	Økonomisk virksomhet	370
14.4.3	Bortsettelse av økonomisk virksomhet	377
14.4.4	Tilfeldighetsunntagelsen	377
14.4.5	Kr 70 000- og 140 000-grenene	378
14.4.6	Utleie av fast eiendom	380
14.4.7	Salg av driftsmidler	381
14.4.8	Inntektsfastsettelse og fordeling av utgifter	382
14.5	Formuesligning	385
14.6	Undervisningsinstitusjoner	386

Kapittel 15

Arbeidsgiveravgift, utgiftsgodtgjørelser og naturalytelser	388
15.1 Geografisk differensiert arbeidsgiveravgift.....	388
15.1.1 Gjeninnført fra 2007 – tilpasning av statsstøtteregler til EØS-avtalen.....	388
15.1.2 Differensierte satser – der arbeidsgiver driver virksomhet	389
15.1.3 Utenfor EØS-avtalen: Visse primærnæringer	392
15.1.4 Særlig konkurranserettet næring – ingen differensiering ut over fribeløp	392
15.1.5 Fribeløpsordningen – bagatellmessig støtte	393
15.2 Arbeidsgiveravgift som lønnsbeskatning	393
15.3 Ekstra arbeidsgiveravgift 1993–2005	394
15.3.1 Inntil 26,6 %	394
15.3.2 «Samme arbeidsgiver» – egen konsern- og gruppedefinisjon..	394
15.4 Skatterettens lønnstagerbegrep	395
15.4.1 Avgrensning mot virksomhet/næringsdrivende.....	395
15.4.2 Uavklart skille	396
15.4.3 Regning og risiko	397
15.4.4 Mindre sentrale momenter.....	399
15.4.5 Avgrensning frilanser	400
15.4.6 Kokebok – Bindende forhåndsuttalelser	401
15.5 Presiseringer av det skattemessige lønnstagerbegrepet.....	404
15.5.1 Avklare tvilstilfeller.....	404
15.5.2 Styrehonorar mv	404
15.5.3 Royalty – artister	405
15.5.4 Avisartikler	406
15.5.5 Forfattere	406
15.5.6 Idrettsutøvere	406
15.5.7 Karensgodtgjørelse og erstatninger i arbeidsforhold.....	407
15.6 Ektefelle og familiemedlemmer	408
15.7 Oppgjør, minstegrenser og registrering.....	409
15.7.1 Arbeidsgiver- og arbeidstagerregisteret.....	409
15.7.2 Seks terminer.....	409
15.7.3 Minstegrense kr 100	410
15.7.4 Kr 60 000-grense for årsoppgave	410
15.7.5 Terminvis fastsettelse ved skattekontoret	410
15.7.6 Tilleggsavgift.....	411
15.7.7 A-opplysningsloven – lov om arbeidsgivers innrapportering av ansettelses- og inntektsforhold m m	411
15.8 Summarisk fellesoppgjør.....	412
15.8.1 Potensielt drastisk, men bare forskriftsbasert	412
15.8.2 Vilkår	412
15.8.3 Rt 2001 s 1661 <i>Vest-Agder fylkeskommune</i>	413
15.9 Praktisk tilpasning – utbetalings-AS	415
15.10 Unntagelser og særlige frigrenser	416
15.10.1 Justering etter virkeligheten	416
15.10.2 Privat barnepass	417
15.10.3 Private arbeidsoppdrag i hjemmet	418
15.10.4 Arbeid for veldig eller allmennnyttig institusjon.....	419

15.11	Arbeidsgiveravgiftsgrunnlaget – pensjoner	421
15.12	Utgiftsgodtgjørelse	421
15.12.1	Ikke privatutgifter eller overskudd	421
15.12.2	Trek i bruttolønn vs skattepliktig avregning	422
15.12.3	Legitimasjonskrav	423
15.12.4	Småutgifter	423
15.12.5	Reiseutgifter	423
15.12.6	Bilgodtgjørelse	424
15.12.7	Parkeringsbøter	425
15.12.8	Leie av lokaler i arbeidstagers bolig	425
15.13	Naturalytelser	427
15.13.1	Skattefrie naturalytelser	427
15.13.2	Datautstyr – «hjemme-PC»	427
15.13.3	Arbeidsgiverfinansiert elektronisk kommunikasjon – mobiltelefon og bredbånd – EK-skatten	429
15.13.4	Arbeidstøy: uniform og klesutgifter	431
15.13.5	Reise hjem–arbeidssted – «drosjeregelen»	432
15.13.6	Kredittkort – betalingskort	432
15.14	Opplæring og videreutdannelse	432
15.14.1	Liberalisering av praksis	432
15.14.2	Intern vs ekstern utdannelse	433
15.14.3	20-månedersgrense for ekstern utdannelse	434
15.14.4	Ett års ansettelse hos samme arbeidsgiver	435
15.14.5	Ingen beløpsgrense unntatt ved opphør av arbeidsforhold	436
15.14.6	Relevanskavret – fritidskurs	437
15.14.7	Familiebedrifter	437
15.14.8	Frikjøp av plikttid	438
15.15	Behandlingsutgifter	440
15.16	Husstell og barnepass	440
15.16.1	Utgangspunktet: Skatteplikt	440
15.16.2	Barnehage for ansatte	441
15.17	Personalrabatter	442
15.18	Rimelig lån	443
15.19	Fri avis	445
15.20	Kontingenter	445
15.21	Velferdstiltak	448
15.21.1	Generell ordning	448
15.21.2	Bedriftshytte	449
15.21.3	Fiske- og jaktrettigheter mv.	450
15.21.4	Trim, helgestudio og treningssentre	450
15.21.5	Teaterbilletter mv.	451
15.21.6	Tilstelninger, helgeopphold	452
15.21.7	Kurs	454
15.21.8	Bedriftskantine mv	454
15.22	Belønninger og gaver	456
15.23	Skattepliktige, men trekkfrie naturalytelser	458
15.23.1	Utvidelse av trekkplikten	458
15.23.2	Verdsettelse av skatte- og trekkpliktige naturalytelser	458

Del III Selskaps- og foretaksbeskatning	461
Kapittel 16	
Selskapsbeskatning – innledning	463
16.1 Selskaps- vs personbeskatning – i et dualt skattesystem.....	463
16.2 27 % skattesats innenfor selskapssektoren – ekstra skatt ved utdeling.....	464
16.3 Fordelingsvirkninger og diskriminéringsproblem i EØS	465
16.4 Skjermingsmetoden.....	465
16.5 Kjedebeskattning og fritaksmetode	467
16.6 Seks variabler/teknikker	467
16.7 Norge før Skattereformen 1992 – kombinert system	468
16.8 Utbyttebeskatning hos selskap og aksjonær	470
16.9 Hvilke foretak selskapslignes?	470
16.9.1 AS/ASA.....	470
16.9.2 Sparebanker og finansieringsforetak	471
16.9.3 Samvirkeforetak	471
16.9.4 Sktl § 2-2 første ledd bokstav e: Interkommunale selskaper med begrenset ansvar, utenlandske aksjeselskaper mv	472
16.9.5 Interkommunale selskaper med ubegrenset ansvar	473
16.9.6 Statsforetak	473
16.9.7 Innretninger: Boer, foreninger og stiftelser	473
16.10 Deltagerlignede foretak.....	474
16.10.1 Spissfindig terminologi: Deltagerligning og deltagermodellen	474
16.10.2 Uttrykkelig oppregning	474
16.10.3 DA – delt, men ubegrenset ansvar	475
16.10.4 Kommandittselskap	476
16.10.5 Indre selskap	476
16.10.6 Partrederi	476
16.10.7 Konkret klassifisering av andre rettsfellesskap	476
16.11 Opphør av skatteplikt	477
Kapittel 17	
Aksjeutbytte	478
17.1 Utbyttebegrepet	478
17.1.1 Skattereformen 2004–2006 – samme utbyttebegrep	478
17.1.2 Skatterettslige vs selskapsrettslige utbyttebegreper	480
17.1.3 Aksjerettlig krav til klar særfordel vs skattemessig hovedsakelighetskriterium.....	481
17.1.4 Gevinstbeskatning ved likvidasjon	482
17.2 Skattepliktig utbytte – skattelovens fordelsbegrep	483
17.3 Bare til aksjonær	484
17.4 Ulovlige overføringer	485
17.4.1 Skatteplikt	485
17.4.2 Tilbakebetaling kan hindre beskatning	485
17.5 Indirekte overføringer	487
17.6 Objektiv verdivurdering	488
17.6.1 Takst	488
17.6.2 Rabatter og takseringsregler	490

17.7	Verdsettelse over omsetningsverdien	490
17.7.1	Særlig kostbare bolig- og fritidseiendommer	490
17.7.2	Uttaks- og utbyttebeskatning	491
17.7.3	Rentesatsen	491
17.7.4	Selskapsfremmed disposisjon	492
17.7.5	Armlengdeprinsippet	494
17.7.6	Opprinnelig kostpris, ikke markedsverdi	494
17.7.7	Landsted i utlandet eiet av norsk AS	496
17.8	Kravet til overføring – fondsaksjer, aksjesplitt og utbytteaksjer	496
17.9	Lån vs utbytte	498
17.9.1	Lån – tilbakebetalingsplikt	498
17.9.2	Overtredelse av aksjelovens begrensninger	499
17.9.3	Behov for skriftlig låneavtale	499
17.9.4	Nedbetalingsevne og reelle avdrag	500
17.9.5	Forbruk eller investeringer – ikke avgjørende	501
17.10	Rentefritt eller rimelig lån	501
17.11	Lån fra aksjonær til selskapet: Grensen mellom egenkapital og fremmedkapital	502
17.12	Egenkapital vs fremmedkapital – <i>Lefdal-</i> vs <i>Fylling</i> -dommen	502
17.13	I egenskap av aksjonær	504
17.14	Verdipapirlån – utbyttekompensasjon	506
17.15	Identifikasjon	506
17.15.1	Objektiv identifikasjon	506
17.15.2	Subjektiv identifikasjon/gjennomskjæring	507
17.16	Uttaksbeskatning av selskapet	507
17.17	Tidfesting	508
17.17.1	Generalforsamlingens vedtak	508
17.17.2	Vanligvis ikke omgjøringsadgang	509
17.18	Overdragelse av aksjer	509
17.19	Kjøpsutbytte i samvirkelag	510
17.20	Verdipapirlån	510
17.21	Innbetalt aksjekapital og overkurs	511
17.21.1	Ikke utbytte	511
17.21.2	Skatteposisjoner	511
17.21.3	Individuell skatteposisjon	513
17.21.4	Forholdet til fritaksmetoden	515
17.21.5	Verdsettelse av innskudd	516
17.21.6	Eierskifte	516
17.21.7	Nedskrivning av egne aksjer	517
17.21.8	Nedskrivning for tap	517
17.21.9	Vedtatt nedskrivning – ikke lenger nødvendig	518
17.21.10	Tilbakebetaling av andre egenkapitalinnskudd	518
17.21.11	Aksjeeiertilskudd til utenlandske datterselskaper – «formell eierkapital»	519
17.21.12	Avgrensning mot fondsemittert aksjekapital	520
17.21.13	Rekkefølgen	522
17.21.14	Fondsemisjon finansiert ved innbetalt overkurs	523
17.22	Selskapsrettslig vs skatterettslig klassifisering av utbetaling	524
17.23	Tilbakebetaling av lån/fremmedkapital	525

17.24	Lovlig utbytte	525
17.24.1	Særnorsk(?) og «mystisk» lovlighetskrav	525
17.24.2	Lovlighetskravet etter opphevelsen av sktl § 11-1 annet ledd	527
17.24.3	Skatteretten «overtar» regnskaps- og aksjelovgivningen	528
17.24.4	Vesentlighetskrav	529
17.25	Materielle grenser – beløpsgrenser	531
17.25.1	Asl/asal § 8-1 første ledd – fradrag i annen EK	531
17.25.2	Aksjonærån	531
17.26	Krav om forsvarlig egenkapital og likviditet	531
17.26.1	Aktksamhetskrav	531
17.26.2	Utbyttefordring	531
17.26.3	Vedtektsfestede begrensninger	532
17.27	Lovlig utbytte – formelle krav	532
17.27.1	Vedtak generalforsamling	532
17.27.2	Seksmånedersfristen	533
17.27.3	Grunnlaget for utbytteutdeling er årsregnskap eller mellombalanse	534
17.27.4	Løpende yteler	534
17.27.5	Nedsettelse av aksjekapital	534
17.27.6	Gaver	535

Kapittel 18

Aksjonærmodellen	536	
18.1	Utbetteskatt med skjerming	536
18.1.1	Utbytte- og gevinstbeskatning med skjerming	536
18.1.2	Ekstrabeskattning av aksjeinntekter	536
18.2	Skjermingsgrunnlaget	537
18.2.1	Isolert behandling av hver aksje	537
18.2.2	Utgangspunktet: Inngangsverdi	538
18.2.3	Overgangsregler: RISK-verdier	539
18.3	Skjermingsrente	539
18.3.1	Tre måneders statskasseveksler	539
18.3.2	Tilordning av skjermingsfradrag pr 31 desember	540
18.4	Fremføring og indirekte renteberegning ubenyttet skjermingsfradrag	541
18.4.1	Tidsubgrenset fremføringsrett	541
18.4.2	Reversering av oppjustert skjermingsgrunnlag	542
18.4.3	Ubenyttet skjermingsgrunnlag og aksjegevinst	542
18.4.4	Tap	543
18.5	Aksjer i utenlandske selskaper	544
18.5.1	Aksjonären må selv beregne og kreve kreditfradrag	544
18.5.2	Forholdet til kreditfradraget	544
18.5.3	NOKUS-selskaper	544
18.6	Utenlandske aksjonærer	545
18.7	Ekstraskatt på renter på lån til selskaper	546
18.7.1	Finansieringsnøytralitet	546
18.7.2	Generell regel – alle lån – ingen minimumstekller	547
18.7.3	Skjermingsrente og beregning av inntektstillegget	548
18.7.4	Praktiske tilpasninger	550

Kapittel 19

Konsernbidrag	552
19.1 Oversikt	552
19.1.1 Selskapet, ikke konsernet, som skattesubjekt	552
19.1.2 Alternativ til utbytte	553
19.1.3 Historikk	553
19.1.4 Konsernbidrag, ikke konsernligning eller konsernresultatligning	553
19.2 Aksjeutbytte vs konsernbidrag	555
19.2.1 Konsernbidrag regulert i skatteloven	555
19.2.2 Regnskapsmessig rapportering – forholdet til utbytte	555
19.2.3 Eierskap og retning	556
19.2.4 Maksimalt konsernbidrag	556
19.2.5 Lovlig konsernbidrag	556
19.3 Eierkravet	558
19.3.1 Skattekonsern – bare selskapslignede selskaper	558
19.3.2 Mer enn 90 %	560
19.3.3 Direkte eie – flere ledd	562
19.3.4 Indirekte eie	562
19.3.5 Tenkte utlösninger og fusjoner	563
19.3.6 Krysseie	564
19.4 Fradragsrett for konsernbidrag	565
19.4.1 Alminnelig inntekt	565
19.4.2 Bare fradrag i overskudd – ingen fremføringsrett	566
19.4.3 Fremførbart underskudd hos mottager – ingen karenstid	566
19.4.4 Passive selskaper – holdingselskaper	568
19.4.5 Petroleumsmrådet	568
19.5 Inntektsbeskatning av konsernbidrag	568
19.6 Endring av konsernbidrag	568
19.6.1 Reduksjon av konsernbidrag	568
19.6.2 Økning av konsernbidrag – nytt konsernbidrag	569
19.6.3 Annen lojalitetsstandard	569
19.6.4 Frister for endring	571
19.6.5 Endring i inntektsfradrag <i>innenfor</i> avgitt konsernbidrag	571
19.6.6 Endring i regnskap – primære endringer	572
19.6.7 Regnskapsmessig endringsadgang – sekundære endringer	572
19.6.8 Sekundære endringer – oppjustering av regnskapsmessig overskudd	573
19.7 Formuesbeskatning	574
19.8 Utenlandske selskaper og filialer	574
19.8.1 Forutsetning om symmetri	574
19.8.2 Norsk selskap med virksomhet i utlandet	574
19.8.3 Utenlandsk konsernspiss og norske søsterselskaper	575
19.8.4 EØS-/EU-retten: Ikke brudd på etableringsfriheten	575
19.8.5 Norske filialer til selskaper hjemmehørende i EØS	576
19.8.6 Konsernbidrag <i>fra</i> utenlandskeiet norsk <i>filial</i>	577
19.8.7 Konsernbidrag <i>til</i> utenlandskeiet filial	577
19.8.8 Konsernbidrag mellom filialer av utenlandske selskap	578

19.9	Selskapsrett: Minoritetsaksjonærer	578
19.9.1	Minoritetsaksjonærer i giverselskapet	578
19.9.2	Minoritetsaksjonærer i mottagerselskapet	579
19.10	Oppgjør av konsernbidrag	580
 Kapittel 20		
	Konserninterne overføringer	581
20.1	Fritak for uttaks-, gevinst- og utbyttebeskatning	581
20.1.1	Skatlefri flytting av eiendeler	581
20.1.2	Alternativ til vertikale fisjoner	582
20.2	Overføring av eiendeler	583
20.2.1	Virksomhet og virksomhetstilknytning	583
20.2.2	Skatteposisjoner	584
20.3	Ingen karenstid, men uendelig bindingstid	585
20.4	Kontinuitetskravet	586
20.4.1	Hovedregel: Skattemessig kontinuitet	586
20.4.2	Krav om lovlig vederlag – selskaps- og regnskapsrettslig	587
20.4.3	Forskjell på fordringens regnskapsmessige og skattemessige verdi?	589
20.5	Valgfritt – tapsfradrag	589
20.6	Kombinasjon med konsernbidrag	590
20.7	Ingen registreringskrav. Sikkerhetsstillelse	590
20.8	Utenfor konserninterne overføringer: Fornyelse av kontrakter/konsesjoner og tapsfradrag	591
20.9	Deltagerlignede selskaper	592
20.10	Særskattepliktige selskaper	592
20.11	Overføring til og fra faste driftssteder	592
20.12	Forfall av betinget skattefrihet	593
20.12.1	Opphør av konserntilknytning	593
20.12.2	Overdratt eiendel i behold	594
20.12.3	Direkte inntektsføring eller gevinst- og tapskonto?	594
20.12.4	Dispensasjon fra skatteplikt	595
 Kapittel 21		
	Avskåret rentefradrag	597
21.1	Avskåret rentefradrag: Oversikt	597
21.2	Hvem gjelder reglene om avskåret rentefradrag for?	599
21.2.1	Hvilke låntakere omfattes?	599
21.2.2	Hvilke långivere omfattes?	601
21.2.3	Nærstående	602
21.2.4	Lån fra eksterne långivere	606
21.3	Beregning av rentefradrag	609
21.3.1	Oversikt	609
21.3.2	Nærmere om modellen	610
21.3.3	Nærmere om beregningsgrunnlaget/gjeldsbetjeningssevne	612
21.3.4	Terskelbeløpet: Bare avskåret rentefradrag på renter over 5 millioner	614

21.3.5	Avskåret rentefradrag kan ikke avregnes mot konsernbidrag eller fremførbart underskudd	615
21.3.6	Avskåret rentefradrag kan fremføres	616
21.4	Hva avskjærer?	617
21.4.1	Renter	617
21.4.2	Over- eller underkurs på fordringer	618
21.4.3	Avkastning på hybridkapital	620
21.4.4	Obligasjonslån	620
21.4.5	Sammensatte obligasjoner	620
21.4.6	Byggelånsrenter	621
21.4.7	Valuta og valutaderivater	622
21.4.8	Rentederivater	622
21.5	Tilpasninger	623
21.5.1	Generelt om tilpasninger og avskåret rentefradrag	623
21.5.2	Øke egenkapital	624
21.5.3	Øke terskelbeløp: Fisjon	624
21.5.4	Øke fradragssramme/inntekt: Konsernbidrag	625
21.5.5	Fusjon	625
21.5.6	Operasjonell leasing	626
21.5.7	Valutaderivat mv	627
21.5.8	Finansiering via tredjemann	628
21.5.9	Splitte sammensatte obligasjoner	629
21.5.10	Over- eller underkurs i annenhåndsmarked	629
21.5.11	Endre eierstruktur	630
21.4	Revideringsbehov – allerede?	630

Kapittel 22

	Aksjegevinstbeskatning – generelt	631
22.1	Utgangspunktet: Skatteplikt	631
22.2	Kravet til realisasjon	631
22.2.1	Sktl § 9-2	631
22.2.2	Skattesalg vs å skille seg med eierinteresser	632
22.2.3	Nedskrivning av aksjekapital	632
22.2.4	Innløsning enkeltaksjer i samme forhold – erverv av egne aksjer	635
22.2.5	Verdiløst selskap	637
22.2.6	Realisasjon til bokført verdi – prisklausuler	637
22.2.7	Gavesalg	638

Kapittel 23

	Gevinstberegning – inngangsverdi og utgangsverdi	639
23.1	Utgangsverdi fratrukket inngangsverdi	639
23.2	FIFU-prinsippet	639
23.3	Tilbakebetaling av aksjekapital	641
23.4	Overgangsregler	641
23.4.1	Overgangsregler til skattereformen 2004–2006	641
23.4.2	Negative inngangsverdier	642
23.4.3	Tapsbegrensningsregelen i sktl § 19-2 – oppregulert verdi pr 1 januar 1992	642

23.5	Skattefrihet for fordringer utenfor næring	643
23.6	Ervervs- og avhendelsesutgifter	646
23.7	Egne aksjer	646
23.8	Tegningsrettigheter og tildelingsbevis	647
23.9	Aksjer i utenlandske selskaper	647
23.10	Omfordeling av inngangsverdi og skatteposisjoner – justeringsfaktor	648
23.10.1	Aksjeinteresse vs eierinteresse	648
23.10.2	Først justeringsfaktor – så omfordeling	648
23.10.3	Fondsemisjon	649
23.10.4	Aksjesplitt	651
23.10.5	Aksjespleis	651
23.10.6	Fusjon	652
23.10.7	Horisontal fusjon	653
23.10.8	Tilpasninger – fusjoner	654

Kapittel 24

Fritaksmetoden	656	
24.1	Ny nullsatssone	656
24.2	Kvalifiserende subjekter	657
24.2.1	Selskapseiere mv	657
24.2.2	Norskregistererte aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper	658
24.2.3	Sparebank, finansieringsforetak, samvirkeforetak	658
24.2.4	Foreninger og stiftelser	658
24.2.5	Boer	659
24.2.6	Stat og kommune	659
24.2.7	Tilsvarende utenlandske selskaper	659
24.3	Kvalifiserende objekt	661
24.3.1	Andeler i kvalifiserende subjekter	661
24.3.2	Andeler i deltagerlignede selskaper	661
24.3.3	Finansielle instrumenter, konvertible obligasjoner mv	661
24.3.4	Lovlighetskrav – ikke for utdelinger fra DLS	663
24.3.5	Ingen generell porteføljebegrensning eller krav til eiertid	664
24.4	Fradragsrett for utgifter og tre prosent-regelen (0,81 % skatt)	665
24.4.1	Fradragsretten etter sktl § 6-24	665
24.4.2	Tre prosent-regelen (0,81 % skatt)	666
24.5	Avgrensning mot selskapsinntekter fra utlandet – det geografiske «fritaksområdet»	668
24.5.1	Hvor målselskapet er hjemmehørende	668
24.5.2	Lavskatteland	669
24.5.3	Ikke reelt etablert innenfor EØS	670
24.5.4	Land utenfor EØS – 10 %-kravet ved gevinst	670
24.5.5	10 %-kravet for tap	671
24.5.6	Aksjeutbytte fra selskaper i land utenfor EØS	671
24.5.7	Gevinst og tap på eierandel i DLS	671
24.6	Fritak for kildeskatt på utbytte	671
24.7	Tilpasninger	672
24.7.1	Drop-down – fusjon og trekantfusjon	672
24.7.2	Fusjon og aksjesalg fremfor innmatsalg	672
24.7.3	Overgangsregel E	672

Kapittel 25

Samvirkeforetaksbeskatning	673
25.1 Skatteregler basert på organisasjonsform	673
25.1.1 Samvirkeloven 29 juni 2007 nr 81	673
25.1.2 Europeiske samvirkeforetak	674
25.1.3 Samvirkeprinsippene/-verdiene	675
25.1.4 DA eller SA	675
25.2 Fra prosentligning til fradrags- og avsetningsordninger	675
25.2.1 Fra prosentligning til fondsavsetning	675
25.2.2 Selskapsligning eller deltagerligning?	676
25.3 Innskudd og medlemskontingent	676
25.4 Kontingent	677
25.5 Etterbetaling mv	678
25.5.1 Fradragsrett for samvirkeforetaket – forhåndsgaranterte rabatter	678
25.5.2 Fradragsrett – etterbetalinger, etterbetalingsfond og medlemskapitalkonti	679
25.5.3 Skattlegging hos mottager	682
25.6 Særlig om skattefradrag for avsetning til felleseid andelskapital	682
25.7 Formuesbeskatning	683
25.8 Fusjon og fusjon	683
25.8.1 Fusjon og fusjon av samvirkeforetak	683
25.8.2 Fusjon mellom samvirkeforetak og andre sammenslutningsformer	684
25.9 Omdannelse	685
25.10 Andre skatteregler	686
25.10.1 Oversikt	686
25.10.2 Uttaksbeskatning	686
25.10.3 Skattefrihet som ikke-ervervsmessig institusjon – skattefri institusjon	686
25.10.4 Konsernbidrag	688
25.10.5 Konserninterne overføringer	690
25.10.6 Tapsavsetninger for samvirkeforetakets medkontrahent/deltager	691

Kapittel 26

Deltagerligning og deltagermodell	692
26.1 Kildebeskatning og utdelingsbeskatning – to modeller	692
26.1.1 Deltagerlignede selskap	692
26.1.2 Deltagerligning og deltagermodell	693
26.1.2 Deltagerligning: Nettoligning og delvis transparens	694
26.2 Deltagerligning	695
26.2.1 Solidarisk eller delt ansvar	695
26.2.2 Ansvarlige selskaper – selskaper med delt ansvar	696
26.2.3 Kommandittselskaper	697
26.2.4 Indre selskap	698
26.2.5 Partrederier	699
26.2.6 Andre rettsfellesskap etter selskapsloven	699
26.2.7 Sameier	700

26.3	Nettoligning	701
26.3.1	Grader av deltagerligning	701
26.3.2	Unntagelser – bruttoligning	703
26.3.3	Nærmere om anvendelsesområdet for nettoligning	704
26.3.4	Ektefeller – deltagerligning	705
26.4	Nettoformue	707
26.4.1	Ikke selskapsandelen, men andelen av selskapsformuen	707
26.4.2	Eierandel per 1 januar i ligningsåret	707
26.4.3	Regulering for skjeve kapitalkonti	708
26.4.4	Formuesligningen for kommandittister og stille deltagere	709
26.4.4	Fordeling av formue mellom ektefeller	710
26.5	Alminnelig inntekt	710
26.5.1	Eget inntektsoppgjør i selskapet	710
26.5.2	Transaksjoner mellom selskap og deltager	711
26.5.3	Konserninterne overføringer og omdannelser	714
26.5.4	Bolig, fritidseiendom og gårdsbruk	715
26.5.5	Arbeidsgodtgjørelse til deltager	716
26.5.6	Rentegodtgjørelse til deltagerne	717
26.5.7	Fritaksmetoden	717
26.5.8	Andre skattefrie inntekter	719
26.5.9	Utenlandsk inntekt med rett til skattekredit	719
26.5.10	Skattefradrag for FoU-kostnader	720
26.5.11	Fordeling etter selskapsavtalen	720
26.5.12	Underskudd	721
26.5.13	Skattested og gjeldsrentefordeling	724
26.5.14	Eierskifte i inntektsåret	725
26.6	Garanti for gjeld	727
26.7	Deltagelse i utenlandske selskaper – dokumentasjonsplikt	727

Kapittel 27

27.1	Deltagermodellen	728
27.1	Utdelingsbeskatning: Sammenheng mellom utdelings- og realisasjonsbeskatning	728
27.2	Personlige deltagere vs selskapsdeltagere – forholdet til fritaksmetoden	728
27.2.1	Personlige deltagere	728
27.2.2	Selskapsdeltagere – tre prosent-regelen	729
27.3	«[E]nhver vederlagsfri overføring»	730
27.4	Tillegg i alminnelig inntekt	730
27.5	Fradrag for skatt	731
27.5.1	Fradragspost i utdeling	731
27.5.2	Overskytende beregnet skatt: Økning skjermingsgrunnlag	731
27.5.3	Økning innbetalt kapital	732
27.5.4	Tillegg for skattemerkedel ved underskudd	732
27.6	Avgrensning mot tilbakebetaling av innbetalt kapital	733
27.6.1	Individuell skatteposisjon tilknyttet andelen	733
27.6.2	Opp- og nedregulering med korreksjonsposter etter sktl § 10-42 syvende ledd	733
27.6.3	Oppregulering med ikke-utbetalt arbeidsgodtgjørelse	733
27.6.4	Uegentlige innskudd: Ikke krav til uttrykkelig vedtak	734

27.7	Tidfesting	735
27.8	Skjermingsfradrag	735
27.8.1	Skjermingsrente	735
27.8.2	Skjermingsgrunnlag	736
27.8.3	Skjermingsfradrag – rekkefølge	738
27.8.4	Samordning av skjermingsfradrag	738
27.8.5	Fremføring av skjermingsfradrag	739
27.9	Realisasjon av andel	739
27.9.1	Eget skatteobjekt	739
27.9.2	Oppnak av nye deltagere – som rettet emisjon i aksjeselskap	739
27.9.3	Innløsning av enkeltandel	740
27.9.4	Likvidasjon	740
27.9.5	Tvangsutløsning av deltager	744
27.9.6	Gevinstberegning – netto vederlag	745
27.9.7	Overgangsregler per 1 januar 2006	746
27.9.8	Fradrag for skjerming og uegentlige innskudd	746
27.9.9	Fremført underskudd – korreksjonspost ved realisasjon	748
27.9.10	Tidfesting: Realisasjonsprinsippet	748

Kapittel 28

	Indre selskaper og stille deltagere	749
28.1	Fremtrer – nesten – ikke utad	749
28.1.1	Paradoksale regler	749
28.1.2	Ikke registreringsplikt eller -rett	750
28.2	Indre selskap	752
28.2.1	Ansvarsform	752
28.2.2	Alle rettssubjekter som deltagere	752
28.2.3	Ikke fremtrede utad	752
28.2.4	Selskapsavtale og bevisspørsmål	753
28.2.5	Stille selskaper – egen undergruppe?	755
28.3	Stille deltagere	756
28.3.1	Krav til deltagelse	756
28.3.2	Forutsetning om eiendomsrett	756
28.3.3	«Naken inn, naken ut»	758
28.3.4	Nytt selskap?	758
28.3.5	Unntagelser fra selskapsloven	759
28.3.6	Fleksibilitet sammenlignet med kommandittist	760
28.3.7	Stille deltagere vs aksjonær	760
28.3.8	Fra tvangslønn til tilordning	762
28.4	Registrering	765
28.5	Regnskapsplikt	766
28.6	Revisjonsplikt	767
28.7	Deltagerligning – alminnelig inntekt	768
28.8	Skatteansvar	768

Kapittel 29

	Foretaksmodellen	769
29.1	Ekstrabeskattning for personlig næringsdrivende	769

29.1.1	Løpende skattlegging – kildeprinsipp	769
29.1.2	Terminologi og begreper	771
29.1.3	Ektefeller	772
29.2	Enkeltpersonforetak – virksomhetskravet	773
29.2.1	Skjønnsmessig helhetsvurdering – ikke forskrifter	773
29.2.2	Todelt skille: Virksomhet eller passiv kapitalavkastning	776
29.2.3	Forholdet til virksomhetskravet for omdannelse, jf sktl § 11-20	777
29.2.4	Opphørt virksomhet	777
29.2.5	Grensen mot passiv kapitalavkastning – utleie	778
29.2.6	Omsetning av verdipapirer – virksomhet eller passiv kapitalforvaltning	783
29.3	Fastsettelse av personinntekt	784
29.3.1	Utgangspunkt: Årets skattepliktige virksomhetsinntekt	784
29.3.2	Faktiske kapitalinntekter og utgifter	784
29.3.3	Særlig om renteutgifter	788
29.4	Skjermingsgrunnlaget	791
29.4.1	Forskjellig fra aksjonær- og deltagermodell	791
29.4.2	Driftsmidler	791
29.4.3	Ervervede immaterielle eiendeler og aktiverte FoU-kostnader ..	792
29.4.4	Varelager	792
29.4.5	Finanskapital og kundefordringer	793
29.4.6	Fradrag for leverandørkreditt og forskuddsbetaling fra kunder ..	794
29.4.7	Fradrag for gjeld	794
29.4.8	Ikke negativt skjermingsfradrag – ikke inntektstillegg	795
29.4.9	Tilknytningskravet	795
29.4.10	Kravet til å ha virket i virksomheten	795
29.4.11	Velferdstiltak	796
29.4.12	Verdsettelse – middelverdiberegning	797
29.4.13	Verdsettelsesnorm	798
29.4.14	Reduksjon ved «uforholdsmessig høy verdi»	798
29.4.15	Reduksjonsbeløp for aksje eller andel i prosentliget boligselskap	799
29.4.16	Skjermingsfradrag	799
29.4.17	Lønnsfradrag	800
29.5	Negativ beregnet personinntekt	800
29.5.1	Begrenset samordning	800

Kapittel 30

Endring eierform	801
30.1 Omorganisering: Oversikt	801
30.1.1 Terminologi	801
30.1.2 Virksomheten fortsetter	802
30.1.3 Asymmetriske effekter	803
30.1.4 Hovedprinsipp: Skattefri omorganisering «oppover»	804
30.1.5 Skatteplikt ved omorganisering «nedover»	804
30.1.6 Ekskurs: Arbeidsrettens bindinger	806
30.2 Omdannelse som ikke er realisasjon	806

30.2.1	Skifte av ansvarsform	806
30.2.2	ANS/DA til KS og omvendt	807
30.2.3	Fra sameie til ANS.	809
30.2.4	Fra AS til ASA og omvendt.....	809
30.2.5	Omdannelse fra samvirkeforetak til AS	809
30.3	Skattepliktig omdannelse til AS/ASA.....	810
30.3.1	Vekk fra foretaksmodellen – inn i fritaksmetoden	810
30.3.2	Fra enkeltpersonforetak eller deltagerlignet selskap til aksjeselskap/allmennaksjeselskap – tre former.....	810
30.3.3	Hovedregel: Realisasjonsbeskatning.....	811
30.3.4	Verdsettelsesnorm	813
30.3.5	Fordeling	813
30.3.6	Regnskapsmessig behandling – kontinuitetsgjennomskjæring..	814
30.3.7	Fra deltagerlignet foretak til AS/ASA.....	814
30.3.8	Omdannelse fra enkeltpersonforetak til deltagerlignet selskapet	814
30.3.9	Tapsfradrag	815
30.4	Skattefri omdannelse til AS/ASA – vilkår	815
30.4.1	Omdannelse etter forskriftsbestemmelsene.....	815
30.4.2	Ikke dispensasjonsbestemmelse – ikke krav til samtykke.....	816
30.4.3	Det overdratte foretak – fra ENK, ANS, DA, KS, indre selskap, statsforetak eller samvirkeforetak	816
30.4.4	Vilkår om virksomhetskontinuitet.....	817
30.4.5	Deltagerlignede selskaper	818
30.4.6	Krav til overtagende selskap	819
30.4.7	Virksomhet og driftsmidler skal i det vesentlige overføres....	820
30.4.8	Fri overføringsadgang: Andeler deltagerlignede selskaper og finansobjekter	821
30.4.9	Fast eiendom	822
30.4.10	Privat bruk – passiv kapitalavkastning	823
30.4.11	Gjeld	823
30.4.12	Øvrige eiendeler	824
30.4.13	Overføring pr 1 januar – virkningstidspunktet	824
30.5	Kontinuitetsprinsippet	825
30.5.1	Skattemessige verdier videreføres.....	825
30.5.2	Aksjenes pålydende – netto skattemessige verdier	826
30.5.3	Aksjenes pålydende – verdijustert egenkapital	827
30.5.4	Innbetalt aksjekapital og overkurs.....	828
30.5.5	Aksjonærens inngangsverdi.....	828
30.5.6	Skjermingsgrunnlag.....	829
30.5.7	Deltagerlignet selskap	829
30.5.8	Regnskapsmessige verdier – aksjeselskapets åpningsbalanse..	829
30.6	Eier/verdikontinuitet	830
30.7	Omdannelse og fisjon – fritaksmetoden	831
30.8	Formuesbeskatning	831

Kapittel 31

Fusjon og fisjon	832
31.1 Oversikt.....	832
31.1.1 Skatte- og aksjerettlig kontinuitet vs regnskapsmessig diskontinuitet.....	832
31.1.2 Historikk, omfang og terminologi.....	833
31.1.3 Fritaksmetoden	834
31.2 Valgfrihet og faktisk asymmetri	836
31.2.1 Valg mellom fusjon og likvidasjon	836
31.2.2 Er fusjon realisasjon?	837
31.3 Aksjeselskaper/allmennaksjeselskaper: Fusjon.....	838
31.3.1 Fusjonstyper – Fusjon mot vederlagsaksjer i overtagende selskap	838
31.3.2 Forskjellige aksjeklasser	839
31.3.3 Tilskrivning	839
31.3.4 Trekantfusjon – vederlagsaksjer i morselskap.....	840
31.3.5 Firkantfusjon – ikke skattefri.....	841
31.3.6 Innenlandsk aksjebytte godtas ikke.....	842
31.3.7 Fisjonsfusjon med samtidig trekantfusjon – «drop-down»	843
31.3.8 Opprettelse av tom holdingstruktur og trekantfusjon/-fisjon, bruk av rettede emisjoner mv	846
31.3.9 Forenklet fusjon – fusjoner uten vederlagsaksjer	846
31.3.10 Innfusjonering av deleid datterselskap	847
31.3.11 Omvendt fusjon med datterselskap	847
31.4 Que vadis – etter lovligheitskravet?	848
31.4.1 Usikkerhet og kritikk.....	848
31.4.2 Ugyldighetstterskel.....	849
31.4.3 Lovligheitskravet etter sktl § 2-38 annet ledd a ved fusjoner og fisjoner	850
31.4.4 Sktl §§ 11-7 flg – rettsfakta/vilkår eller rettsvirkning?	850
31.5 Selskaper hjemmehørende i Norge	851
31.6 Grenseoverskridende fusjoner og fisjoner etter ny sktl § 11-11	852
31.6.1 Intrikat bestemmelse	852
31.6.2 Ikke lavskatteland	853
31.6.3 EØS-avtalen og fusjonsskattedirektivet.....	854
31.6.4 Kontinuitetskravet	854
31.6.5 Ikke svekke norsk skattekundament – tilknytning til norsk beskatningsområde	857
31.6.6 Skattefri omdannelse av filialer ved konserninterne overføringer	860
31.7 Skatteposisjoner for aksjonærer	860
31.8 Tilleggsvederlag inntil 20 %	862
31.8.1 Ikke full eierkontinuitet	862
31.8.2 Verdsettelsesnorm: Reelle verdier	863
31.8.3 Verdsettelsestidspunkt verdiforhold: Vedtak fusjonsplan og iverksettelse	863
31.8.4 «Tilleggs-tilleggsvederlag»	864
31.8.5 Skjevdeling	865
31.8.6 Skatteplikt for tilleggsvederlag	866

31.9	Kontinuitet selskap	867
31.9.1	Skattemessige verdier og skatteposisjoner	867
31.9.2	Fordringsmodellen ved trekantfusjon	868
31.9.3	Virksomhet	871
31.10	Skattefrie fisjonsformer AS/ASA	871
31.10.1	Må overta forpliktelser	871
31.10.2	Ikke krav til virksomhet	872
31.10.3	Overdragende selskap består	873
31.10.4	Overdragende selskap oppløses	873
31.10.5	Horisontal fusjon – nytt selskap med samme eller atskilte eierinteresser	874
31.10.6	Fisjonfusjon – horisontal fusjon – overføring til bestående selskap	875
31.10.7	Trekantfusjon	875
31.10.8	Firkantfusjon: Ikke skattefri	875
31.10.9	Fusjon uten vederlagsaksjer	875
31.10.10	Fusjon vs fusjon	876
31.11	Andre fisjonsformer	877
31.11.1	Utfisjonering datterselskap – vertikal fusjon – sktl § 11-21	877
31.11.2	Likvidasjon av holdingselskap	877
31.11.3	Realisasjonsfusjon	878
31.12	Vederlag aksjonærer – fordeling etter reelle verdier	878
31.13	Fisjonsfordring	880
31.13.1	Fisjonsfordring regulerer bytteforholdet	880
31.13.2	Kun fisjonsfordring som innmat?	881
31.13.3	Fisjonsfordring innenfor fri egenkapital?	882
31.13.4	Kravet til full dekning av uttatte midler innenfor fri egenkapital	883
31.13.5	Skattemessig verdi for fisjonsfordring	883
31.13.6	Konvertering av fisjonsfordring til aksjekapital	883
31.14	Skatteposisjoner: Rett til skattefri tilbakebetaling av egenkapital	884
31.15	Fordeling av eiendeler og skatteposisjoner på selskapsnivå	884
31.15.1	Skattyterens valg avgjør i praksis?	884
31.15.2	Eiendeler og tilknyttede skatteposisjoner	884
31.15.3	Andre skatteposisjoner: Virksomhetstilknytning, alternativt etter nettoverdier	885
31.15.4	Overskudd/underskudd i fisjonsåret	886
31.16	Samvirkeforetak, likestilt selskap og sammenslutning mv.	887
31.17	Deltagerlignede selskap og nettolignede sameier	887
31.17.1	Selskapsrettlig vakuum	887
31.17.2	Samme selskaps- og ansvarsform	888
31.17.3	Sameier	889
31.17.4	Fusjon	889
31.17.5	Fusjon	890
31.17.6	Skattemessig kontinuitet	890
31.17.7	Tilleggsvederlag	891
31.18	Virkningstidspunkt	891
31.19	EUs fusjonsdirektiv	892

31.19.1	Omorganiserings- eller oppkjøpsdirektiv	892
31.19.2	Kravet til EU-selskaper – tilpasning	893
31.19.3	Fusjon (merger)	893
31.19.4	Fisjon (division)	895
31.19.5	Eiendeler mot aksjer (overføring av eiendeler – «transfer of assets»)	896
31.19.6	Aksjebytte – aksje mot aksje («exchange of shares»)	898
31.19.7	Omgåelse – samtykkeordninger	899
 Kapittel 32		
Arv		901
32.1	Arv ved dødsfall	901
32.2	Arv etter loven	901
32.2.1	Ikke testament	901
32.2.2	Tre arvegangsklasser	901
32.2.3	Likedeling mellom linjer	902
32.2.4	Ektefellens minstearv	902
32.2.5	Livsarvingers pliktdelsarv	904
32.2.6	Testament	905
32.2.7	Testament opprettet i utlandet og utflytting	907
32.2.8	Fri disposisjonsrett i live	907
32.2.9	Felleseie og særeie	908
32.2.10	Sameie	908
32.2.11	Skatterettens fiksjoner: Halv eiendomsrett og likedeling	908
32.2.12	Uskifte	909
32.2.13	Samboere	910
32.3	Ekteskap og formuesordning – omgåelse?	910
32.3.1	Bygger på ekteskapsretten	910
32.3.2	Inngåelse av ekteskap som «dødsdisposisjon»?	910
32.3.3	Endring av formuesordning som omgåelse?	911
 Kapittel 33		
Skattekonsesjoner ved arv og gave		914
33.1	Kontinuitet	914
33.2	Hvem gjelder kontinuitetsprinsippet ved arv og gave for?	915
33.3	Nærmere om videreføring av skattekonsesjoner	916
33.3.1	Hovedregler	916
33.3.2	Skattekonsesjoner med tilknytning til eiendel	917
33.3.3	Skattekonsesjoner med virksomhetstilknytning	917
33.3.4	Skattekonsesjoner uten virksomhetstilknytning	918
33.4	Gavesalg	919
33.5	Uttak	921
33.6	Særlig og aksjer eller andeler i deltagerlignet selskap	921
33.7	Andeler i deltagerlignede selskaper	922
33.8	Unntak fra kontinuitetsprinsippet: Bolig, fritidseiendom og gårdsbruk	923

Del IV Internasjonal skatterett	925
 Kapittel 34	
Bosted og dobbeltbeskatning	927
34.1 Endringspress	927
34.2 Tre (minst) regelsett	928
34.2.1 Skatteavtaler	928
34.2.2 Innsnevrer beskatningsmyndighet	930
34.2.3 Praktisk skattearbeid: Begynne med internretten	932
34.2.4 EØS-avtalen, GATT, WTO og menneskeretter – femdimensjonal internasjonal skatterett?	932
34.2.5 Ingen overnasjonal tvisteløsning	933
34.2.6 Komparative argumenter	934
34.3 Dobbeltbeskatning – oversikt	936
34.3.1 Juridisk og økonomisk dobbeltbeskatning	936
34.3.2 Kildestat og bostedsstat	936
34.3.3 Inntekt i NOK	938
34.4 Norsk skattejurisdiksjon	938
34.5 Fysiske personer – internrett	939
34.5.1 Bosted, ikke statsborgerskap	939
34.5.2 Forholdet mellom folkeregistrering og skatteplikt	940
34.5.3 Innflytting – 183- og 270-dagersregelen	940
34.5.4 Utflytting – fireårsregel	941
34.6 Skatteavtalenes bostedsbestemmelser	945
34.6.1 Dobbelt skattemessig bosted	945
34.6.2 Hierarkiske utslagskriterier	945
34.6.3 Fast bolig	945
34.6.4 Sentrum for livsinteresser	947
34.6.5 Vanlig opphold	948
34.6.6 Skatteavtaler foran internrett	948
34.6.7 Dokumentasjonskrav	948
34.7 Selskaper	949
34.7.1 Internrett	949
34.7.2 Skatteavtalenes begrep «hjemmehørende»	951
34.8 Globalskatteplikt	952
34.9 Begrenset skatteplikt – kildeskatteplikt	952
34.10 Innflytting – ikke realisasjon	953
34.11 Utflytting – exit-beskattning	953
34.12 Utflytting av eiendeler og forpliktelser – sktl § 9-14	954
34.12.1 Norsk beskatningsområde – rettslig tilstand	954
34.12.2 Skattepliktig som om realisert siste dag før opphør skatteplikt	956
34.12.3 Umiddelbar skatteplikt	956
34.12.4 Terskelbeløp	958
34.12.5 Tapsfradrag	958
34.12.6 Kreditfradrag mv	958
34.13 Sktl § 10-70 – personlige skattytere og finansielle eiendeler	958
34.13.1 Ikke alminnelig realisasjonskriterium	958
34.13.2 EØS-retten og skatteavtalene	959

34.13.3	Aksjer mv eiet ved opphør skatteplikt	959
34.13.4	Aksjer og selskapsandeler – norske og utenlandske selskaper	960
34.13.5	Gevinst- og tapsberegning	961
34.13.6	Terskelbeløp kr 500 000	962
34.13.7	Utsettelse og sikkerhetsstillelse	962
34.13.8	Bortfall ved kursfall	963
34.13.9	Fem (åtte) års foreldelse	963
34.14	Utflytting av selskaper	964
34.14.1	EØS-balansekunst	964
34.14.2	Flytting til land utenfor EØS	965
34.14.3	Flytting til land innenfor EØS	965
34.15	Andre regler om utflyttingsbeskatning	965
34.15.1	Inntekts- og fradragsføring av skatteposisjoner	965
34.15.2	Periodisering av arbeidsinntekter	966
34.15.3	Driftsmidler som tas inn og ut av norsk beskatningsområde	966
34.16	Dobbeltbeskattning	966
34.16.1	Fordelingsregler og metoderegler	966
34.16.2	Kreditmetode vs fordelingsmetode – hovedprinsipper	967
34.16.3	Internrettslig inntektsfradrag	968
34.17	Unntak med progresjonsforbehold	969
34.18	Den alternative fordelingsmetode	969
34.19	Ordinær kredit og full kredit	970
34.20	«Tax sparing» – «matching credit»	970
34.21	Kredit etter sktl § 16-20	971
34.21.1	Bosatt i Norge – kredit for kildeskatt	971
34.21.2	Kredit for skatt til kildeland – herunder tredjeland	972
34.21.3	Subjektkravet – NOKUS og deltagerlignede selskaper	972
34.21.4	Fradrag i norsk inntekts- og formuesskatt	973
34.21.5	To inntektskategorier	974
34.21.6	Direkte skatter: Inntekts- og formuesskatt	974
34.21.7	Kilde i det andre land	975
34.21.8	Samme inntektsår – frem- og tilbakeføringsrett	976
34.21.9	Skatteavtalenes maksimum	977
34.21.10	«Tax sparing credit»	978
34.22	Maksimalt kreditfradrag – generelt begrenset kreditmetode	978
34.22.1	Begrensning til norsk skatt: Ikke subsidiere utenlandske filialer	978
34.22.2	Ikke «per country limitation»	979
34.22.3	Utenlandsinntekt	979
34.22.4	Underskudd i Norge – redusert kredit	983
34.22.5	Underskudd i et annet utland reduserer kredit	983
34.22.6	Alternativ: Inntektsfradrag etter sktl § 6-15	983
34.22.7	Valutaomregning	983
34.23	Dokumentasjonskrav	984
34.24	Kredit for datterselskapers skatt – sktl § 16-30	984
34.25	NOKUS-selskaper	986
34.25.1	Løpende beskatning av selskapets overskudd	986
34.25.2	Kravet til norsk kontroll: 50 %, 60 % og 40 %	988

34.25.3	Indirekte eie	990
34.25.4	Stiftelser, truster, foreninger og boer	990
34.25.5	Deltagerlignede selskaper	992
34.25.6	Hjemmehørende i lavskatteland	992
34.25.7	Skatteavtaleland – passive inntekter	994
34.25.8	EØS-land – kravet til reell etablering	995
34.25.9	Løpende overskudd	997
35.25.10	Utdelinger – utbytte	999
34.25.11	Underskudd	999
34.25.12	Realisasjon av andel og opphør av NOKUS-ligning	1000
34.26	Svalbardskatteloven	1000
34.26.1	Særregler om skatt på inntekt og formue	1000
34.26.2	På Svalbard: bosatte personer og hjemmehørende selskaper	1001
34.26.3	Begrenset skatteplikt	1002
34.26.4	Skatt ved lønnstrekk og ligning	1002
Kapittel 35		
Inntektstyper	.....	1003
35.1	Utvalgte hovedspørsmål	1003
35.2	Virksomhetsinntekt	1003
35.2.1	Skatteplikt etter intern rett	1003
35.2.2	Skatteavtalenes utgangspunkt: art 7 og hjemstatsbeskatning	1004
35.2.3	Fast driftssted: art 5	1004
35.2.4	Positiv avgrensning	1005
35.2.5	Monteringsarbeid	1007
35.2.6	Negativ avgrensning	1008
35.2.7	Agenter/representanter	1008
35.2.8	Dell-saken – «in the name of the enterprise»	1010
35.2.9	Datterselskap	1012
35.2.10	Underskudd	1012
35.2.11	Repatriering av overskudd fra norsk filial	1012
35.3	Deltagere i deltagelignede selskaper	1012
35.4	Inntekt i NOK	1013
35.5	Aksjeutbytte og aksjegevinster	1013
35.6	Renter	1014
35.7	Royalty	1015
35.8	Fast eiendom	1016
35.9	Lønnsinntekt, styregodtgjørelse og virksomhetsinntekt	1016
35.9.1	Utgangspunktet: Arbeidsstaten	1016
35.9.2	Ettårsregelen i sktl § 2-1 tiende ledd – alternativ fordelingsmetode	1017
35.9.3	Studenter, forskere og lærere	1018
35.9.4	Sjøfolk	1019
35.9.5	Fri bolig i utlandet	1019
35.10	Pensjoner	1020
35.11	Artister	1021

Kapittel 36

Internprising, interessefellesskap og armlengdeprinsipp	1023
36.1 Inntektsallokering	1023
36.1.1 Internprising vs formelbasert fordeling	1023
36.1.2 Tradisjonell vs ny TP	1024
36.1.3 OECD: Retningslinjer internprising og sktl § 13-1	1025
36.1.4 Generelle gjennomskjæringsregler vs spesialbestemmelser	1026
36.2 Armlengdestandard og metoder i OECD TP Guidelines 2010	1027
36.2.1 Armlengdeprinsipp og separat enhet	1027
36.2.2 Armlengdeområdet/armlengdeintervall	1029
36.2.3 Ingen prinsipal metode – best metode-regelen	1029
36.2.4 Markedsprismetoden – CUP	1030
36.2.5 Videresalgspismetoden	1030
36.2.6 Kostpluss-metoden	1031
36.2.7 Transaksjonsbaserte fortjenestemetoder: transaksjonsoverskuddsmetode og transaksjonsbasert nettmarginmetode	1031
36.2.8 Konserninterne tjenester og kostnadsbidrag	1032
36.3 Korresponderende retting og sekundær justering – administrative forhold	1032
36.3.1 Korresponderende retting	1032
36.3.2 Sekundær justering	1033
36.3.3 Tilleggsskatt	1034
36.4 Internrettslig armlengdestandard: Sktl § 13-1	1034
36.4.1 Lovfestet gjennomskjæringsbestemmelse	1034
36.4.2 Interessefellesskap	1035
36.4.3 Inntekts- eller formuesreduksjon	1036
36.4.4 Bevisbyrde	1036
36.4.5 Korreksjon	1037
36.5 Oppgave- og dokumentasjonsreglene	1037
36.5.1 Automatisk oppgaveplikt	1037
36.5.2 Dokumentasjonsplikt – innlevering etter påkrav	1038
36.5.3 Unntak fra dokumentasjonskravet	1038
36.5.4 Fusjoner, fisjoner og konserninterne overføringer etter sktl kap 11	1039
36.5.5 Brudd på oppgave- og dokumentasjonsregler	1039
36.6 Fast driftssted – fordeling av inntekter og utgifter	1039
36.6.1 Selvstendighetsfiksjonen – OECDs autoriserte tilnærming	1039
36.6.2 Norsk rettspraksis – inkonsekvent fordeling	1041
36.7 Tynn kapitalisering	1043
36.7.1 Fradagsretten for renter	1043
36.7.2 Tre hovedspørsmål	1044
36.7.3 Særskattepliktige – tidligere petrsktl § 3 h	1045
36.8 Tykk kapitalisering: Rentefrie lån til tilknyttede selskaper. Garantier	1045
36.8.1 Rentetillegg for norsk kreditorselskap	1045
36.8.2 Lånekapasitet	1046
36.8.3 Fordeling av lånekapasitet innad i konsernet	1046
36.8.4 Ikke krav på korresponderende retting	1048
36.8.5 Rentesatsen	1049

36.9	Captives	1049
36.9.1	Reell forsikringsdekning – ikke selvassuranse	1049
36.9.2	Premiens størrelse	1050
36.9.3	Reassuranse innen samme konsern	1051
Kapittel 37		
	Omgåelse, gjennomskjæring og tilsidesettelse	1052
37.1	Bakteppe i norsk skatterett	1052
37.1.1	Vidtgående omgåelsesregel	1052
37.1.2	Uavklart og under utvikling	1054
37.2	Generell ulovfestet omgåelsesstandard	1056
37.3	Fra rettslig standard til typetilfelle – regler	1057
37.4	«Reelle transaksjoner»: Omgåelse vs pro forma	1058
37.4.1	Skattlegging skal bygge på reelle forhold	1058
37.4.2	Høy terskel for pro forma	1059
37.5	Lovfestelse av omgåelsesstandard?	1061
37.5.1	Scheel-utvalgets forslag om lovfestning	1061
37.5.2	Vilkår om illojal eller urimelig utnyttelse?	1063
37.6	Lovtolkning som alternativ til omgåelse	1064
37.7	Sktl § 13-1 – særlig omgåelsesregel uten illojalitetsvilkår?	1066
37.8	Lignl §§ 8-1 og 8-2	1067
37.9	Nærmere om innholdet i omgåelsesnormen	1068
37.9.1	De to vilkårene	1068
37.9.2	Grunnvilkåret: Tilstrekkelig at disposisjonen står på egne ben?	1070
37.9.3	Skattyters subjektive motivasjon	1071
37.9.4	Spart utenlandsk skatt	1073
37.9.5	Negative ikke-skattemessige virkninger: Betydningen av ulemper	1075
37.9.6	Unødvendig mellomledd vs valg mellom flere fremgangsmåter	1075
37.10	Kvantitative tilpasninger	1077
37.11	Gjennomskjæring av identitet	1078
37.12	Delvis gjennomskjæring	1080
37.13	Gjennomskjæring til fordel for skattyter	1080
37.14	Spesiell gjennomskjæring – sktl § 14-90	1083
37.14.1	Kompliserende og unødvendig?	1083
37.14.2	Angitte skatteposisjoner	1084
37.14.3	Lavere terskel	1084
37.14.4	Umiddelbar inntektsføring	1086
Kapittel 38		
	Aktuelle omgåelsesspørsmål	1087
38.1	Satsforskjeller	1087
38.2	Innpakning/fisjonssalg – fisjon som tilpasning til fritaksmetoden	1087
38.3	Salg av aksjer – «earn out»	1091
38.3.1	Aksjegevinst eller lønn – 0 % vs 47,2 % pluss arbeidsgiveravgift	1091

38.3.2	Arbeidsrettslig dilemma	1091
38.3.3	Binding gir lønnsbeskatning – Gaard/Tveit-dommen	1092
38.3.4	Avgrensning mot goodwill – Skogli-dommen.	1093
38.3.5	Følgefeil og tilleggsskatt	1094
38.3.6	Praktisk fremgangsmåte: Separat prising?	1095
38.4	Tvangslønn – fiktiv lønn	1095
38.4.1	Hovedregel: Ikke konstruert lønnsuttak.	1095
38.4.2	Tilordning	1097
38.5	Hinsides omgåelsesstandarden: Internasjonale omstruktureringer og gjeldskonstruksjoner	1100
Del V Ligningsforvaltningsrett og skattemønster		1103
Kapittel 39		
Ligningsforvaltningsrett		1105
39.1	Oversikt	1105
39.1.1	Skatteprosess	1105
39.1.2	Forvaltningslov eller ligningslov?	1106
39.1.3	Ny skatteforvaltningslov	1109
39.1.4	Regelkompleksitet	1109
39.1.5	Skattekontor og skatteklagenemnd	1110
39.1.6	Offentlighet	1111
39.1.7	Habilitet	1112
39.1.8	Utelukking	1114
39.1.9	Finansdepartementets og Skattedirektoratets instruksjonsrett	1115
39.1.10	Administrative kostnader og etterlevelseskostnader	1116
39.2	Opplysningsplikt og kontrolloppdrag	1116
39.2.1	Selvangivelsesprinsippet	1116
39.2.2	Hvem skal levere og undertegne?	1118
39.2.3	Frister	1119
39.2.4	Opplysningsplikt for tredjepart	1121
39.2.5	Anmodning om nærmere opplysninger	1122
39.2.6	Bokettersyn	1124
39.2.7	Grenser for Skatteetatens informasjonsinnehenting	1125
39.2.8	Tauhetsbelagte opplysninger	1126
39.2.9	Skattyters medvirkningsplikt	1127
39.3	Ligningsmyndighetenes tauhetsplikt	1128
39.3.1	Utgangspunktet: «Ingen kommentar»	1128
39.3.2	Skattelister	1130
39.3.3	Ikke til «uvekkommende»	1131
39.3.4	Offentlige myndigheter	1132
39.3.5	Utvikling av opplysninger mellom skattemyndighet og påtalemyndighet mv	1132
39.4	Saksbehandling og ligningsvedtak	1133
39.5	Forhåndsuttalelse	1133
39.5.1	Bindende forhåndsuttalelser fra 2001	1133
39.5.2	Veilederende forhåndsuttalelser	1134
39.5.3	Ikke-internasjonale transaksjoner, verdsettelse mv	1135

39.5.4	Bindende i fem år	1136
39.5.5	Skattedirektoratet eller skattekontoret.....	1137
39.5.6	Gebyr og saksbehandling	1138
39.5.7	Ikke direkte domstolskontroll	1140
39.5.8	BFU vs uttalelser fra Sivilombudsmannen	1142
39.6	Klage, endring, søksmål og overprøving.....	1142
39.6.1	Endring av feil før avsluttet ligningsbehandling	1142
39.6.2	Endring etter klage vs endring uten klage.....	1143
39.6.3	Klage	1143
39.6.4	Klagefrist.....	1145
39.6.5	For hvilket år må man klage?	1145
39.6.6	Endring uten klage.	1146
39.6.7	Klage over vedtak i endringssak	1147
39.6.8	Søksmålsfrister	1147
39.7	Avskjæring av nye opplysninger for domstol	1148
39.7.1	Når skal opplysningsplikten oppfylles?.....	1148
39.7.2	Opplysninger avskjæres.	1149
39.7.3	Domstoler er ikke ligningsorgan	1150
39.7.4	Oppfordring til å legge frem opplysninger	1150
39.7.5	Tidligere avskåret fra å legge frem opplysninger	1152
39.7.6	Ikke avskjæring av alminnelige erfaringssetninger, rettslige argumenter, ekspertuttalelser eller videreutvikling av et resonnement.....	1152
39.7.7	Imøtegåelse av nye anførsler fra staten	1153
39.7.8	Kravet til full prøving etter EMK	1153
39.7.9	Praktisk konklusjon	1154

Kapittel 40

Sanksjoner	1156	
40.1	Omfattende endringer	1156
40.2	Selvangivelsesprinsipp og sanksjoner	1156
40.3	Skjønnsligning.....	1157
40.3.1	Effektivisere opplysningsplikten.....	1157
40.3.2	Retsanvendelsesskjønn, fritt skjønn og mellomgrupper.	1157
40.4	Nektelse av ikke-dokumenterte fradrag.	1160
40.5	Forsinkelsesavgift	1161
40.5.1	Vilkår	1161
40.5.2	Utmåling	1162
40.6	Frister for endring	1163
40.6.1	Toårs- vs tiårsfrist	1163
40.6.2	Ettårsfrist etter opphevelse av ligning	1164
40.6.3	Fristavbrytelse: «tas opp»	1165
40.7	Hva er ufullstendige opplysninger?.....	1167
40.7.1	Unnlatt varsel om feil i skatteoppgjøret	1167
40.7.2	Null-ansettelser vs feil i skatteoppgjøret.....	1167
40.7.3	Uriktige vs ufullstendige opplysninger	1168
40.7.4	Utgangspunkt i opplysningsplikten i kap 4	1170
40.7.5	Lofland-dommen: Grunnlag for å spørre	1170

40.7.6	Dillerud-saken – enhver opplysning eller sentrale opplysninger	1172
40.7.7	Slørdahl-saken: Tilpassede opplysninger?	1172
40.7.8	Hvert års opplysninger for seg.....	1174
40.7.9	Unnlatelse av å forholde seg til skjemaer	1174
40.7.10	Alle opplysninger som kan interessere?	1175
40.7.11	Regnskapstall – ufullstendig opplysning.....	1175
40.7.12	Beregningsplikt?	1178
40.7.13	Papirinnsamling.....	1179
40.7.14	Faktiske vs rettslige opplysninger.....	1179
40.8	Ligningsmyndighetenes passivitet	1180
40.8.1	Frister etter ligningslov, ulovfestet passivitetsstandard og EMK	1180
40.8.2	Norsk rett: etter at saken er tatt opp – utrolig mye passivitet ..	1180
40.8.3	Før saken tas opp: Vanlige endringsfrister.....	1182
40.9	EMK art 6: «within a reasonable time»	1183
40.9.1	Bare saker om tilleggsskatt	1183
40.10	Tilleggsskatt	1184
40.10.1	EMK og tilleggsskatt.....	1184
40.10.2	Ordinær tilleggsskatt 30 %	1186
40.10.3	Vilkår for tilleggsskatt.....	1187
40.10.4	Objektivt grunnlag – unnskyldningsrunner – skyld med omvendt bevisbyrde.....	1187
40.10.5	Lignl § 10-3 nr 1: En generell unnskyldsesregel	1189
40.10.6	Identifiseres med hjelgere og rådgiveres feil.....	1190
40.10.7	Unntaket for forhåndsutfylte riktige opplysninger	1191
40.10.8	Åpenbare regne- eller skrivefeil	1192
40.11	Skjerpet tilleggsskatt	1200
40.11.1	Forsettlig eller grovt uaktsom opplysningssvikt	1200
40.11.2	Uaktsomhet om skattefordelen – aktsom rettsvillfarelse fritar ..	1200
40.11.3	Satser	1201
40.12	Beviskrav	1201
40.13	Beregningsgrunnlag for tilleggsskatt	1203
40.13.1	Felles beregningsgrunnlag for ordinær og skjerpet tilleggsskatt	1203
40.13.2	Øverste del av inntekten/formuen	1203
40.13.3	Underskudd	1204
40.13.4	Tidfestingsfeil – nettometoden	1205
40.14	Saksgang og vedtaksmyndighet	1206
40.15	Straff	1206
40.15.1	Skattesvik	1206
40.15.2	Grov uaktsomhet som skjult forsett.....	1207
40.15.3	Forsett	1208
40.15.4	Medvirkeransvaret: Svart betaling-dommen – Rt 2010 s 422..	1210
40.15.5	Ikke inndragning	1211
40.16	Dobbelts straff: Gjentatt straffeforfølgning	1212
40.17	Bokføringspålegg og løpende tvangsmulkt.....	1213

Kapittel 41

Skattebetaling	1215
41.1 Skattebetalingsloven	1215
41.1.1 Generell lov og spesiallov – stor praktisk betydning	1215
41.1.2 Ikke alle offentlige pengekrav	1216
41.1.3 Kommunal skatteoppkrevre – innkrevningsmyndighet	1217
41.1.4 Forholdet til forvaltningsloven	1217
41.1.5 Ubetinget betalingsplikt	1219
41.1.6 Taushetsplikt	1219
41.1.7 Skattebetalingsloven og tvangsfullbyrdelsesloven	1220
41.1.8 Regelverket	1220
41.2 Forskuddsutskrivning	1220
41.2.1 Forskuddspliktige	1220
41.2.2 Vidt arbeidsgiverbegrep – omfattende plikter	1220
41.2.3 Personlige skattytere – fysiske personer	1221
41.2.4 Arbeidstagere – forskuddstrekk	1221
41.2.5 Næringsdrivende og kapitalnytere – forskuddsskatt	1223
41.2.6 Forskuddstrekk/kildeskatt av utbytte	1223
41.3 Upersonlige skattytere (etterskuddspliktige)	1224
41.4 Skatteavregning	1224
41.4.1 Restskatt	1224
41.4.2 Tilleggsforskudd	1225
41.5 Renter	1225
41.5.1 «Normalisering» ved skattebetalingsloven 2005	1225
41.5.2 Oppbygging av sktbl kap 11	1225
41.5.3 Renter ved skatteavregningen: restskattrenter – renter på tilgodebeløp	1226
41.5.4 Endringsrenter	1227
41.5.5 Forsinkelsesrenter	1227
41.6 Lempning	1228
41.7 Gjeldsordning	1228

Kapittel 42

Skattested og ligningssted	1230
42.1 Interkommunal fordeling av inntekt og formue	1230
42.2 Bostedsbeskatning	1230
42.2.1 1 november året før inntektsåret	1230
42.2.2 Velvillig for regjering og storting	1231
42.2.3 Pendlere	1232
42.2.4 Studenter	1232
42.3 Selskaper	1232
42.4 Stedbunden beskatning	1233
42.4.1 Fast eiendom og anlegg	1233
42.4.2 Interkommunale fordelingsregler	1234
Litteratur	1235
Dommer	1247
Stikkord	1258

Forkortelser

Lover og forskrifter

aal	Lov 19 juni 1964 nr 14 om avgift og arv på visse gaver (arveavgiftsloven – opphevet)
al	Lov 3 mars 1972 nr 5 om arv m m (arveloven)
asl	Lov 13 juni 1997 nr 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)
asal	Lov 13 juni 1997 nr 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)
deknl	Lov 8 juni 1984 nr 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven)
el	Lov 4 juli 1991 nr 47 om ekteskap (ekteskapsloven)
finansvsl	Lov 10 juni 1988 nr 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (finansieringsvirksomhetsloven)
fsfin	Forskrift 19 november 1999 nr 1160 til utfylling og gjennomføring mv av skatteloven (Finansdepartementets skatteforskrift)
fmval	Forskrift 15 desember 2009 nr 1540 til merverdiavgiftsloven (merverdiavgiftsforskriften)
fregl	Lov 21 juni 1985 nr 78 om registrering av foretak (foretaksregisterloven)
fsktbl	Forskrift 21 desember 2007 nr 1766 til utfylling og gjennomføring mv. av skatteinntaksloven (skatteinntaksforskriften)
fssd	Forskrift 19 november 1999 nr 1158 til utfylling og gjennomføring mv av skatteloven (Skattedirektoratets skatteforskrift)
ftnavnl	Lov 21 juni 1985 nr 79 om enerett til foretaksnavn og andre forretningkjennetegn mv (foretaksnavneloven)
fvl	Lov 10 februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningsaker (forvaltningsloven)
ftrl	Lov 28 feb 1997 nr 19 om folketrygd (folketrygdloven)
Grl	Lov 17 mai 1814. Kongeriket Norgs Grunnlov (Grunnloven)
intkomssel	Lov 29 jan 1999 nr 6 om interkommunale selskaper
kkl	Lov 8 juni 1984 nr 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven)
lignl	Lov 13 juni 1980 nr 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven)
mval	Lov 19 juni 2009 nr 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

---

petrsktl	Lov 13 juni 1975 nr 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv (petroleumsskatteloven)
revl	Lov 15 januar 1999 nr 2 om revisjon og revisorer (revisorloven)
rskl	Lov 17 juli 1998 nr 56 om årsregnskap m v (regnskapsloven)
sel	Lov 21 juni 1985 nr 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper (selskapsloven)
selsktl 1991	Lov 20 juli 1991 nr 65 om særregler for beskatning av selskaper og selskapsdeltagere (selskapsskatteloven – opphevet)
sjøl	Lov 24 juni 1994 nr 39 om sjøfarten (sjøloven)
sktbl	Lov 17 juni 2005 nr 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven)
sktbl 1952	Lov 21 nov 1952 nr 2 om betaling og innkreving av skatt (skattebetalingsloven – opphevet)
sktl	Lov 26 mars 1999 nr 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven)
sktl 1911	Lov 18 august 1911 nr 8 om skatt av formue og inntekt (skatteloven – opphevet)
strpl	Lov 22 mai 1981 nr 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

Andre forkortelser

BFU	Bindende forhåndsuttalelse (Skattedirektoratet)
EMK	Den europeiske menneskerettsskonvensjon 4 nov 1950
ESA	EFTA Surveillance Authority
FIN	Finansdepartementet
HRD	Høyesterettsdom
Innst O	Innstilling fra en stortingskomité til Odelstinget
Innst S	Innstilling fra en stortingskomité til Stortinget
LK	Ligningskontor
LN	Ligningsnemnd
LoR	Lov og Rett
NL	Norsk Lovtidend Avd I
NOU	Norges offentlige utredninger
NSA	Nordisk skatteavtale
OLN	Overligningsnemnd
Ot prp	Proposisjon fra Regjeringen til Stortinget (Odelstinget) frem til oktober 2009
Prop L	Proposisjon fra Regjeringen til Stortinget (lovvedtak)
Prop S	Proposisjon fra Regjeringen til Stortinget (budsjettvedtak og andre vedtak)
RoR	Revisjon og Regnskap
RSN	Riksskattenemnda

Rt	Norsk Retstidende
SD	Skattedirektoratet
SFS	Sentralskattekontoret for storbedrifter
SFU	Sentralskattekontoret for utenlandssaker
Sk	Skattedirektoratets meldinger
SKN	Skatteklagenemnd
SR	Skatterett – Tidsskrift for skatt og avgift
St meld	Melding fra Regjeringen til Stortinget
St prp	Proposisjon fra Regjeringen til Stortinget (Stortingsproposisjon)
ssv	Stortingets skattevedtak
TfR	Tidsskrift for Rettsvitenskap
Utv	Dommer, uttalelser mv i skattesaker og skattespørsmål

Juridiske ord uttrykk

analogisk – tilsvarende (tolkning)

antitetisk – motsetningsvis (tolkning)

deklaratorisk – fravikelig (lovgivning)

de lege ferenda – som loven bør (burde) lyde

de lege lata – som loven lyder, dvs etter gjeldende rett

derogasjon – hjemmel til å fravike trinnhøyere bestemmelse (typisk hjemmel til å gi forskrift som fraviker formell lov)

i f – in fine, i slutningen

l c – loco citato, samme sted

obiter dictum/dicta – utsagn i dom som ikke er nødvendig for resultatet – «sleng-bemerkninger»

preseptorisk – ufravikelig (lovgivning)

pro forma – disposisjon som ikke skal gjelde etter sitt innhold, skrømtet disposisjon, skinndisposisjon

Symboler

 Tommelfingerregel: oppsummering, hovedregler, praktiske råd

 Kritiske kommentarer

Del I

Innledning

Kapittel 1

Et lite land i en stor verden – internasjonalt endringspress

1.1 Tapping av norsk overskudd

Internasjonale konserns skatteplanlegging kan være aggressiv på mange måter. Det er mulig å tappe overskudd i Norge – norsk skattekund – samt skape konkurranseridninger ved hjelp av finansieringsstruktur – ulike transaksjoner, herunder konserninterne salg over landegrenser.

Siden problemet med tapping av norsk overskudd er så kjent, kan ikke lovgiveren bare gi strengere regler for internasjonale konsern? Svaret er nei. Gjennom EØS-avtalen har Norge – og de 28 medlemsstater i EU pluss de to andre EØS-stater – fraskrevet seg retten til å gi skatteregler som begrenser utenlandske (EU- og EØS-) selskapers fradragssrett uten at tilsvarende regler gjelder for norske selskaper. Lovgiveren kjemper mot internasjonal skatteplanlegging med hendene frivillig bundet på ryggen. Dette er ikke et avgjørende argument mot EØS-avtalen, som gir Norge en rekke fordeler. Men det er av dens negative effekter. Skal man gi bestemmelser som primært er rettet mot internasjonal skatteplanlegging, må bestemmelsene også gjelde norske selskaper.

Finansdepartementet (FIN) har uttalt at tapping av norsk overskudd gjennom finansieringskonstruksjoner, salg, lån, konsernbidrag og rentefradrag mv kan løses ved gjennomskjæring. Man skal ikke ha sett særlig mange saker fra praksis før man må avskrive denne troen på omgåelsesnormen som naiv. Norske selskaper kan være eiet av flere utenlandske holdingselskaper innenfor konsern. Det kan også inngå i et nordisk underkonsern av det multinasjonale foretaket. Behovene for omorganisering kan være så mange. I en kompetitiv verden endres strukturene i mange multinasjonale foretak nærmest kontinuerlig. Bare å få oversikt over faktum kan være krevende, tidvis umulig. Å deretter dokumentere at vilkårene for gjennomskjæring er oppfylt, kan man ofte bare glemme.

Den internasjonale dimensjonen er viktig, om enn implisitt. Ved tolkningen av reglene er det viktig å stille spørsmål om de internasjonale implikasjoner. Man forstår heller ikke skattelovgivningens utvikling hvis man ikke har et forhold til de begrensninger som følger av skatteavtaler og EØS-avtalen.

Det såkalte Scheel-utvalget foreslår i NOU 2014: 13 en rekke tiltak for å redusere tapping av norsk skattekund. Det foreslår blant annet strengere regler for rentefradrag ved lån mellom nærstående, kildeskatt på royalties og renter, lovfesting og innstramming av den ulovfestede omgåelsesnormen mv. Utvalget foreslår

også at selskapsskatten settes ned fra 27 % til 20 %, noe som kan gi mindre incentiv til internasjonal skatteplanlegging.

Parallelt med dette foregår det et omfattende internasjonalt arbeid i regi av OECD med det såkalte BEPS-prosjektet (Base Erosion and Profit Shifting).¹ Dette arbeidet, som slutføres i faser, har til hensikt å resultere i konkrete tiltak som skal motvirke internasjonal skatteflukt.

Ingen rettsområder endrer seg så hurtig som skatteretten – og aldri har endrings-takten vært så stor som nå.

1.2 Mer robust merverdiavgiftsrett

1.2.1 Dell-dommen – kamp om skattesmuler

For den «lillemann» er internasjonal skatteplanlegging ikke så enkelt. Der kan det oftere være et spørsmål om skatteunndragelse – at man ganske enkelt ikke oppgir landstedet og inntektene i utlandet mv. For større internasjonale konserner er de lovlig mulighetene til skattetilpasning så store at det nesten kan gjøre vondt. I hvert fall burde det få myndighetene til å prioritere utforming og oppfølging av merverdiavgiftsreglene.

Tallene i Rt 2011 s 1581 *Dell* kan illustrere hvor mye mer robust merverdiavgiften kan virke overfor internasjonale tilpasninger. Saksforholdet i dommen er til dels komplisert og passer bedre etter at mer internasjonal skatterett er gjennomgått. Men tallene er enkle nok. Dell AS er et norsk selskap som i Norge opptrådte som salgskommisjonær for det internasjonale Dell-konsernet. Omsetningen i Norge var i overkant av kr 1,4 milliarder. Skattbar inntekt til Norge ble av Dell AS oppgitt til kr 10,1 millioner, som med dagjeldende skattesats på 28 % ga skatt på alminnelig inntekt på kr 2,8 millioner eller 0,2 % av samlet omsetning i Norge. I tingretten og lagmannsretten ble skattepliktig inntekt hevet med kr 21 millioner til kr 31 millioner. Økningen i skattepliktig inntekt var på over 200 %. Skatten ville ha utgjort kr 8,68 millioner. Skattemyndighetene feiret dommen i lagmannsretten som en betydelig seier. Men fortsatt ville skatt utgjort under én prosent av omsetningen, dvs 0,62 %.

Høyesterett ga uansett det internasjonale Dell-konsernet medhold. Uten egentlig å ha tatt stilling til spørsmålet synes førstvoterende å mene at den internrettslige bestemmelsen i sktl § 2-3 ga hjemmel for skattemyndighetenes standpunkt. Imidlertid hjalp det lite, siden skatteavtalene går foran. Høyesterett fant at skatteavtalene mellom Norge og Irland ikke hjemlet skatteplikt til Norge. Dell AS kunne ikke som kommisjonær anses som en avhengig agent som inngikk bindende avtaler for Dell Products, slik at dette irske selskapet hadde fast driftssted i Norge. Disse spørsmål kommer vi senere tilbake til. Poenget her er mer at Dell-konsernet fulgte nokså vanlige modeller for internasjonal skatteplanlegging. Irland har lave skattesatser og åpner også for ytterligere skatteplanlegging i forhold til andre lavskattejurisdiksjoner. Den norske Høyesterett vektla å tolke skatteavtalene nokså ordlydforankret og var lite villig til å strekke ordlyden litt for å fange inn denne type tapping av

---

1 <http://www.oecd.org/ctp/beps.htm>

norske skattefundamenter. Dell-konsernets ekstremt lave inntektsskatt til Norge – og generelt – sier atskillig om hvor enkelt det er for store multinasjonale foretak å minimere inntektsskatt.

Sammenligner vi med merverdiavgiftsretten, blir bildet nokså annerledes. Det foreligger ingen offentlig oversikt over hva Dells omsetning til Norge medfører av merverdiavgift. Men merverdiavgiften skal treffe omsetning til og i Norge med 25 %. Avgiftsplikten vil nå gjelde både maskiner (hardware) og programvare (software), enten salget skjer til næringsdrivende, offentlige institusjoner eller privatpersoner, jf mva §§ 1-1, 2-1, 3-29 og 3-30. Hvis omsetningstallet på kr 1,4 milliarder er eksklusiv mva, skulle samlet merverdiavgiftsproveny kunne utgjøre kr 350 millioner (kr 1,4 mrd x 25 %). Selv om merverdiavgiften kan være fradagsberettiget som inngående merverdiavgift i første omgang når kjøper er avgiftspliktig næringsdrivende, skal i prinsippet et lignende beløp ende opp som netto betalingspliktig merverdiavgift når produksjonskjeden møter en forbruker. Forskjellen mellom de kr 350 millioner i mulig mva og de kr 2,8 millioner Høyesterett godtok i inntektskatt, er ikke bare tankevekkende stor – det dreier seg om to verdener. Det er heller ikke lett å vise hvordan Dell-konsernet lovlige kan redusere merverdiavgiften på sin omsetning til og i Norge.

Ved merverdiavgift gjelder et territorialprinsipp for forbruk. Norsk produksjon for utenlandsk forbruk gir ingen norsk merverdiavgift, men produksjon i utlandet for norsk forbruk synes å gjøre merverdiavgiften til et relativt robust norsk skattefundament. I prinsippet gjelder også et territorialprinsipp for inntektskatten. Verdiskapning i Norge skulle resultere i skatteplikt. Men verdiskapning måles gjennom inntekt og overskudd. Dette er lettere å flytte mellom land gjennom formelle konstruksjoner.

Men verdiskapning i Norge som skal tjene forbruk i utland, gir ingen merverdiavgift til Norge. Etter mva § 6-21 er eksport gjenstand for nullsats. Ikke bare det siste norske ledd i produksjonskjeden, eksportøren, er fritatt; all merverdiavgift, også på tidligere produksjonsledd, løftes av gjennom utførselsfrifatket i mva § 6-21. Dette destinasjonslandsprinsippet tydeliggjør at merverdiavgift ikke er en skatt på produksjon, men på forbruk. Når produksjonen, ikke forbruket, skjer i Norge, er det heller ingen merverdiavgift til Norge. Inntektskatten rammer overskudd og gjelder derfor også produksjon. Eksportbedrifter betaler ikke mva, men betaler i prinsippet inntektskatt. Men en rekke muligheter for tilpasninger gjør altså at denne overskudds- eller produksjonsbeskatning kan bli illusorisk.

1.2.2 Immaterielle verdier

Verdidriverne i moderne næringsvirksomhet er i stadig større grad basert på immaterielle verdier. Ikke minst i internasjonale forhold øker dermed muligheten for skattetilpasninger. Men disse immaterielle verdier kan være vanskelige å identifisere, avgrense, lokalisere og ikke minst å verdsette. Multinasjonale konserner kan unngå overskuddsbeskattning til Norge eller andre høyskattedjurisdiksjoner bl a ved å allokkere verdidrivende immaterielle eiendeler til andre land. Man flytter ikke de immaterielle eiendeler, men kan fra starten av la dem tilhøre et utenlandsk selskap som kanskje kan engasjere selskaper i Norge eller andre høyskatteland til å utvikle

dem på kontraktbasis. Igjen er dette ikke en aktuell tilpasning for å redusere mer-verdiavgift til Norge på de produkter de immaterielle eiendeler gir opphav til og som omsettes her.

Tiltak for å hindre skattetilpasning ved immaterielle eiendeler er et av hovedtemaene for BEPS-prosjektet, hvor temaet er sentralt i blant annet action 8.

GE – fra milliardoverskudd til utbetalingskrav mot USA

- En nærmest bisarr historie om internasjonal skatteplanlegging sto i International Herald Tribune 25 mars 2011. I regnskapsåret 2010 hadde det amerikanske gigantkonsernet GE et overskudd på USD 19 milliarder, hvorav USD 5 milliarder skyldtes virksomheten i USA. Etter en rekke avanserte internasjonale skattetilpasninger endte GE opp med en negativ skatt – et utbetalingskrav mot USA – på USD 3 milliarder. GE kunne ikke tilsvarende ha snudd på hodet en sales tax eller en mva, hvis USA hadde innført det. «There is no such thing as a free lunch.» CEO i GE hadde måttet bruke tid på å åpne en park GE hadde sponset – i distriktet til en av de kongressrepresentantene som hadde sikret flertall for en lovendring som bidro til GEs skattekreditter.

1.3 Samspill mellom forskjellige regelsett

1.3.1 Intensjon vs virkelighet

En av skatterettens internasjonale dimensjoner er altså et samspill mellom forskjellige nasjonale regelsett og skatteavtaler, som kan fremby en rekke berøringspunkter der den konkrete beskatning kan ende nokså langt fra intensjonene til de enkelte nasjonale skattelovgivere. I tillegg kommer de konstante utfordringer med å kontrollere priser og andre vilkår i transaksjoner mellom konsernselskaper. Problemstillinger rundt det fremvoksende fagområdet internprising utgjør en vekselvirkning mellom jus, økonomi og regnskap. Det kommer vi senere tilbake til. Også internettlig kan transaksjoner mellom skattytere med interessefellesskap representere viktige problemstillinger, jf sktl § 13-1, som benyttes ved over- eller underprising mellom f eks aksjonær og aksjeselskap. Men i internasjonale forhold dreier det seg ofte om langt høyere tall og mer uoversiktlige situasjoner.

1.3.2 Begrensninger av skattelovgiverens selvråderett

Internasjonalt samarbeid er helt nødvendig, ikke minst på skatteområdet. De enkelte lands skattelovgivning er ofte overlappende. Dobbelt-, trippel- og kvadrupelbeskatning mv kunne bli resultatet dersom landene ikke hadde inngått dobbeltbeskatningsavtaler. For å nå sine formål må slike avtaler innskrenke virkningen av landenes egne skatteregler. Skatteavtalene må gå foran det lovgiveren skulle finne på, jf dobbeltbeskatningsavtaleloven 28 juli 1949 nr 15 § 1.

EØS-avtalen bygger på samme tankegang: Samarbeid forutsetter at Norge avgir noe av sin selvbestemmelsesrett. Da EØS-avtalen ble inngått fra 1992, ble det fra Regjeringens side lagt atskillig vekt på at skatt og avgift ikke var del av samarbeidsområdene, dvs ikke direkte underlagt avtalen. Men det har vist seg at ikke-

diskrimineringsreglene, statsstøttebestemmelsene og de fire friheter i EØS-avtalen har gjort store inngrep i den norske skattelovgiverens adgang til å fastsette norsk beskatning. Mange skatteregler har vært gjenstand for revisjon for å tilpasses til EØS-avtalen, jf f eks de viktige avgrensninger av fritaksmetoden i sktl § 2-38 tredje og femte ledd. Man behøver ikke beherske EØS-avtalen for å kunne forstå slike bestemmelser. Men det er bare EØS-avtalen som forklarer den utforming de har fått. Primært er innsikt i EØS-avtalen viktig for den norske skattelovgiver. Men også for en rekke fortolkninger av skatteloven har det vist seg at EØS-avtalen har bidratt med viktige momenter for tolkningen.

Sanksjonsreglene i skatte- og avgiftslovgivningen har det siste tiår vært gjenstand for en rekke rettsaker og prinsipielle høyesterettsdommer. Drivkraften har vært Norges tilslutning til Den europeiske menneskerettskonvensjon. Menneskerettsloven 21 mai 1999 nr 30 inkorporerte menneskerettskonvensjoner i norsk lovgivning og bestemte i § 2 at ved motstrid gis konvensjonene forrang fremfor norske lovbestemmelser. Kjennskap til menneskerettskonvensjonene er nødvendig for å forstå endringer i regler om tilleggsskatt og tilleggsavgift og en del sentrale diskusjoner om tolkningen av reglene.

Bedriftsbeskattningen i Norge bygger i større grad enn tidligere på internasjonale rettskilder og grenseoverskridende problemstillinger. Skal man forstå mange sentrale bestemmelser og endringer, må man være bevisst de internasjonale dimensjonene.

1.4 Skattetilpasning = skattelettelse?

I over 20 år sto skattesatsen for alminnelig inntekt, som er kapital- og selskapsskattesatsen, urørt på 28 %. I 1992 var dette en relativt lav skattesats. Mange andre land hadde smalere skattegrunnlag for næringsinntekt (flere fradragssposter og større adgang til avsetning av inntekt), slik at den effektive skattesatsen kunne bli betydelig lavere enn den formelle. Med innføring av utbytte- og utdelingsskatt ved Skattereformen 2004–2006 ble skattleggingen av næringsdrivende og investorer i Norge til dels skjerpet.

I Prop 1 LS 2010–2011 uttalte FIN at «Norge ... er blant landene som har gått lengst i å oppfylle prinsippet om brede skattegrunnlag og lave satser.» Dette betyr at den norske nominelle skattesatsen på 28 % er nær den effektive skattesatsen. I andre land vil forskjellen mellom nominell og effektiv skattesats være større, til dels betydelig større.

Selskapsskattesatsen i mange land er jevnlig redusert de siste 20 årene. Det betyr at den norske skattesatsen på 28 % ikke lenger var like konkurransedyktige i en stadig mer internasjonal og mobil økonomi. Som følge av dette ble fra 2014 satsen satt ned til 27 % og i NOU 2014: 13 foreslår Scheel-utvalget å sette skattesatsen ytterligere ned til 20 %. Scheel-utvalget foreslår imidlertid å kompensere denne nedsettelsen med en rekke andre skatteøkninger, blant annet ved at utbytteskatten for norske aksjonærer økes til 41 %.

Et særtrekk ved norsk beskatning er formuesskatten, en skattereform de aller fleste andre land avviser som lite hensiktmessig. I Prop 1 LS 2010–2011 kan FINs fremstilling av norsk bedriftsbeskattning kritiseres for å være upresis når det skriver:

«Norge havner om lag i midtsjiktet når det gjelder effektiv gjennomsnittlig selskaps-skattesats. ... I tillegg skattlegges overskuddet på eiernes hånd gjennom utbytte- og gevinstbeskatningen, ...»

Men formuesskatten inngår i den totale skattebyrde for investorer. At FIN ikke omtaler formuesskatten når den sammenligner norsk selskapsbeskatning med andre land, er villedende. Norsk skattedebatt, også den som gjelder næringslivet, er nokså ideologisk.

1.5 Høy endringstakt

Intet rettsområde er kontinuerlig så livlig og politisk relevant som skatteretten.

Til stor forbauselse for de mange som hater å arbeide med selvangivelsen og skjemaer til skattemyndighetene, er skatteeksperter ofte engasjert av faget. Det er livlig. Spenningen er stor mellom ideologi og virkelighet. Ofte har regler som vedtas under ideologiske bannere som «utjevning» og «rettferdighet», et annet faktisk resultat. Derfor kan det være desto morsommere å sette seg inn i reglene. Skatteretten er en annen verden «der inne» enn «der ute».

At faget stadig endrer seg, er unngåelig. Skatteretten befinner seg i skjæringspunktet mellom selvråderett og internasjonal konkurranse, mellom intern rett og traktatrett, mellom offentlig styring og individuell utfoldelse, mellom tradisjonell forvaltning og IT-revolusjonen. Hvordan kunne dette ligge stille?

Rent teknisk kan skattelovendringer gjennomføres raskere enn tidligere. Det har kommet en teknologisk drevet, eller fasilitert, endringstakt. Datateknologien har gjort det mulig for lovgiver og skattemyndighet å vedta og administrere endringer i et høyere tempo enn tidligere. Man kan undertiden stille spørsmål om hvorvidt den norske lovgiveren for ensidig fokuserer på hvilken endringstakt ligningsmyndighetene kan mestre uten for store *administrative kostnader*, mens etterlevelseskostnadene for skattyterne synes mindre sentrale.

Med stadige endringer kan det være slitsomt å beholde oversikten. Men fagets livlighet har atskillig sjarm – for dem som trives i en ikke-predikerbar verden.

Skattereform hvert tiende år?

 Enkelte onde tunger sier at det tar politikerne ca ti år å ødelegge et skattesystem. Med Skattereformen 1992 fikk Norge et skattesystem forsøkt forankret i prinsipper om nøytralitet og effektivitet. Etter litt over ti år var tiden moden for å revurdere feilene. Man hadde satset på store, åpne satsforskjeller som skulle avhjelpes med en unrealistisk såkalt delingsmodell. NOU 2003: 9 la grunnen for Skattereformen 2004–2006. Det nye systemet er også sårbart, med regler ingen andre land har, som skjermingsfradrag. Nå er en ny skattereform på trappene ved NOU 2014: 13 (Scheel). Scheel-utvalgets forslag er på en rekke punkt kontroversielt og vedtas neppe i sin nåværende form.

1.6 Pedagogisk tilnærming: Håndbok og videregående lærebok

Denne bokens primære siktemål er å gjøre skatterådgivere og ansatte i ligningsetaten bedre kvalifisert i sin omgang med regelverket. Hvordan kan norsk bedriftsskatterett best fremstilles?

Svaret avhenger av hvordan norsk skatterett er å forstå: I hvor stor grad bygger skattelovgivningen på prinsipper, og i hvilken utstrekning er den teknisk og detaljorientert?

Svaret er, selvfølgelig, ikke et enten-eller. Siden Skattereformen 1992 har tyngdepunktet likevel forskjøvet seg mot det tekniske. For bedriftsskatteretten medførte Skattereformen 1992 nærmest et kvantesprang mot økt kompleksitet. Skattereformen 2004–2006 har faktisk medført en viss forenkling på en del punkter. Tunge regelsett som delingsregler og RISK forsvant. Til gjengjeld fikk man skjermingsmetode. Men mange av de nye bestemmelsene er ikke så krevende å forstå. De er mer tunge å praktisere med masse regnestykker.

Det er ikke meningsfullt å vie en lang innledning i bedriftsskatterett til prinsipper løsrevet fra de kompliserte enkeltreglene. En frittsvevende, prinsipiell drøftelse av «hovedlinjer» vil ikke gi leseren ballast til å møte hverdagens skatteleproblemer. Først må man inn i de tekniske detaljer. Med en skikkelig teknisk/operativ forankring kan man tilegne seg overgripende synteser eller en prinsipiell forståelse.

Naturligvis hjelper det å forstå de overordnede problemer skattelovgiveren forsøker å løse gjennom de tekniske regelsettene. Som innledning til nye temaer prøver *Norsk bedriftsskatterett* å presentere hvilke praktiske problemstillinger reglene skal forholde seg til. Men å løse konkrete bedriftsskatterettslige oppgaver stiller betydelige krav til teknisk og metodologisk beherskelse.

I videregående skatterett er skillet mellom håndboken og en mer omfattende lærebok ikke lenger så stort. Denne fremstillingen sikter mot å være begge deler.

Detaljeringsgraden i boken er til dels betydelig. Praktikere har uttrykt at de ønsker det slik. Mer overraskende er kanskje mange studenters reaksjon på de åtte foregående utgaver av denne boken: Atskillige studenter foretrekker en form hvor «det meste står», fremfor å være avhengig av supplerende litteratur. Etter å ha arbeidet seg én gang gjennom stoffet, eller de relevante deler av det, velger de selv fordypningsnivå. Forordet nevnte at avsnitt med utpreget detaljstoff typografisk er satt som kompressavsnitt med strek i margen. Studenter gjør trolig klokt i å hoppe over den type stoff ved første gangs lesning.

1.7 Disposisjon

Del I *Innledning* (kap 1–2) skisserer bokens opplegg samt enkelte overordnede momenter ved skattesystemet og rettskilder og metode. Del II *Skattepliktig inntekt og formue* (kap 3–15) omhandler fastsettelse av skattepliktig inntekt og formue. Kapittel 15 om arbeidsgiveravgift er den del av boken som har noe stoff i grenseflaten mot lønnstager- og vanlig personbeskatning. Del III *Selskaps- og foretaksbeskattning* (kap 16–29) er bokens mest sentrale del. Her gjennomgås utbytte- og

gevinstbeskatning, aksjonærmodell, fritaksmetode, konsernbeskatning, deltagerligning, deltagermodell og foretaksmødell samt samvirkebeskatning og indre selskaper. Del IV *Omdannelse – transaksjoner* (kap 30–33) har særlig fokus på endringer, herunder fusjon, fisjon, skifte av organisasjonsform og generasjonsskifte. Del V *Internasjonal skatterett* (kap 34–36) skal gi en grunnleggende innføring i sentrale sider ved internasjonal skatterett i internretten, en oversikt over skatteavtaleretten og en forståelse for internprising. Del VI *Omgåelse* (kap 37–38) forsøker å håndtere det «evige» og dynamiske tema «omgåelse», med særlig vekt på temaer som er blitt særlig aktuelle etter Skattereformene 1992 og 2004–2006: earnout, tilordning og fisjonssalg (salg etter fisjon). Ligningsforvaltningsretten behandles i Del VII *Ligningsforvaltningsrett* (kap 39–42) og tar opp ligningsforvaltningsrett, skatteinbetalning, skattested og ligningssted.

Optimalt skattesystem

Offentlige utredninger har viet atskillig oppmerksomhet til grunnprinsipper for beskatning. Det kan være mer uklart hvor godt de ansvarlige politikere har lyttet til fagfolkene sitt. (Se særlig NOU 1996: 9 Grønne skatter kap 8 s 164–192, NOU 1996: 17 I Norge – for tiden kap 6 s 37–53 og NOU 1999: 7 Flatere skatt kap 4, 8 og 9.) NOU 1996: 13 Offentlige overføringer til barnefamilier kap 7 s 129–141 og enkelte av vedleggene s 240 flg tar også for seg viktige skattekriteriske spørsmål. Skauge-utvalget, NOU 2003: 9, var kanskje en skatteteoretisk mindre vellykket innstilling, men betonet sterkt at «[s]elv om skatte- og avgiftssystemet er tiltenkt mange funksjoner, er hovedoppgave å finansiere offentlig sektor ... [H]ovedelementene i skatte- og avgiftssystemet [må] rettes inn mot å sikre det offentlige inntekter.» (pkt 5.3.2)

Skatter er lovpålagte overføringer til det offentlige. I de første utredningene angitt ovenfor går det ut fra at beskatning har tre grunnleggende formål:

- 1 fiskal (provenymessig) funksjon – finansiere, dvs skape realøkonomisk rom for, offentlig konsum, investeringer og overføringer
- 2 inntektsomfordelende funksjon – ivaretake fordelingshensyn ved å utjevne forskjeller i inntekt og velferd mellom personer
- 3 markedskorrigende funksjon – visse skatter og avgifter kan bidra til mer effektiv ressursbruk ved å korrigere for markedssvik

(jf NOU 1996: 9 s 164, NOU 1996: 17 s 37 og NOU 1999: 7 s 26–29)

Et viktig hensyn ved utforminga av et skattesystem er at ressursbruken i samfunnet blir så effektiv som mulig. De fleste former for beskatning kan ha realøkonomiske kostnader. Disse effektivitetskostnader skyldes vridningseffekter fordi beskatning fører til tilpasninger i privat sektor. Det som var ulønnsomt før skatt, kan bli lønnsomt etter skatt og omvendt.

Disse vridningseffekter og effektivitetstap beskrives ofte gjennom begrepet «skatteskade». Varebeskatning kan vri forholdet mellom prisene for konsum av forskjellige varer og tjenester. Faktorbeskatning, dvs skattleggingen av produksjonsfaktorene, kan vri prisen for produksjon mellom innsatsfaktorer og mellom bedrifter. Skatteskaden er de *differanser skattlegging forårsaker mellom konsumentenes marginale betalingsvilje og produsentenes marginale produksjonsvilje*.